

MONITOR

PRAWA CELNEGO I PODATKOWEGO

TAXATION AND CUSTOMS LAW MONITOR

MAY 2024

W NUMERZE:

- ◆ Organ apelacyjny WTO pozbawiony legitymacji. Krytyka systemu rozstrzygania sporów i reakcja państw członkowskich WTO
- ◆ Dyrektywa w sprawie należytej staranności przedsiębiorstw (Corporate Sustainability Due Diligence Directive, CSDDD) została przyjęta przez Parlament Europejski
- ◆ Dwie duże marki chińskich samochodów w tym roku trafią do sprzedaży w Polsce
- ◆ Економічні механізми інфраструктурних змін структур контролю за рухом товарів в середині країни
- ◆ Rządowe Centrum Legislacji 5/2024
- ◆ Przegląd zmian w przepisach celnych i podatkowych za okres od dnia 1 kwietnia 2024 r. do dnia 30 kwietnia 2024 r.
- ◆ Wykaz aktów prawnych dotyczących spraw celnych i podatkowych opublikowanych Dziennikach Urzędowych Unii Europejskiej – seria L i C od dnia 1 kwietnia 2024 r. do dnia 30 kwietnia 2024 r.
- ◆ Aktualności
- ◆ Andrzej Halicki – Służba w Służbie Celno - Skarbowej cz. XIII

Frank Altemöller – Organ apelacyjny WTO pozbawiony legitymacji. Krytyka systemu rozstrzygania sporów i reakcja państw członkowskich WTO	175
Kamila Mróz – Dyrektywa w sprawie należytej staranności przedsiębiorstw (Corporate Sustainability Due Diligence Directive, CSDDD) została przyjęta przez Parlament Europejski	185
Dwie duże marki chińskich samochodów w tym roku trafią do sprzedaży w Polsce	186
Pashko Pavlo, Pashko Dalyna – Економічні механізми інфраструктурних змін структур контролю за рухом товарів в середині країни	188
Rządowe Centrum Legislacji 5/2024	192
Przegląd zmian w przepisach celnych i podatkowych za okres od dnia 1 kwietnia 2024 r. do dnia 30 kwietnia 2024 r.	192
Wykaz aktów prawnych dotyczących spraw celnych i podatkowych opublikowanych w Dziennikach Urzędowych Unii Europejskiej – seria L i C od dnia 1 kwietnia 2024 r. do dnia 30 kwietnia 2024 r.	193
Aktualności	194
Andrzej Halicki – Służba w Służbie Celno - Skarbowej cz. XIII	204

Frank Altemöller – WTO Appellate Body without Legitimacy? The Criticism of the Dispute Settlement System and the Response of the WTO Member States	175
Kamila Mróz – Corporate Sustainability Due Diligence Directive, CSDDD was adopted by the European Parliament	185
Two large Chinese car brands will go on sale in Poland this year	186
Pashko Pavlo, Pashko Dalyna – Economic mechanisms of infrastructural changes in control structures according to the movement of goods in the middle of the country	188
Government Legislation Center 5/2024	192
The review of changes in customs and tax regulations since 1 March 2024 r. do dnia 31 March 2024 r.	192
The list of customs and tax legal acts published in the EU Official Journals L and C since 1 March 2024 r. do dnia 31 March 2024 r.	193
News	194
Andrzej Halicki – Service in the Customs and Tax Service, part 13	204

Agencja Celna BW podejmie współpracę z firmami przewozowymi i firmami dokonyjącymi obrotu towarowego w zakresie obsługuje transportu międzynarodowego w przygotowaniu dokumentacji związanej z przewozem towarów (TIR, CMR, EX, EPI, inne).

Jesteśmy do dyspozycji przez całą dobę od poniedziałku 8:00 do soboty 00:00.

Nasze doświadczenie – to **11 lat pracy** na terminalu odpraw celnych.

Agencja Celna BW, Świecko 37; 69-100 Słubice; pok. 26, NIP 851 111 54 87, Regon 005483902
www.monitorc.pl, e-mail: bw@monitorc.pl
tel. + 48 794 248 449, whatsapp +48 794 248 449
ac.bw37

MONITOR PRAWA CELNEGO i PODATKOWEGO

Redaktor naczelny – Jan Brodziński, z-ca redaktora naczelnego – Ewa Gwardzińska, redaktorzy: Sergey Trusov, Robert Wojciechowski, Łukasz Zaniewski. Prenumerata, reklama i marketing – Joanna Brodzińska-Miazga. Warunki prenumeraty na stronie www.monitorc.pl

Wydawca:

„Wydawnictwo BW Jan Brodziński” **Bank:** Pekao: 50 1950 0001 2006 4433 9716 0001

Siedziba: 70-851 Szczecin, ul. Pucka 17/5; NIP 851-111-54-87, REGON 005483902

Redakcja zastrzega sobie prawo dokonywania zmian redakcyjnych w nadesłanych tekstach. Przekazane redakcji materiały do druku nie powinny przekraczać 32 000 znaków ze spacjami. Materiałów nie zamówionych redakcja nie zwraca. Z chwilą przekazania tekstu redakcji,

autor przenosi wyłączne prawo do jego publikacji – prawa autorskie i wydawnicze – na wydawcę. Prawem autorskim chronione jest również wprowadzanie treści materiałów do banków danych oraz przenoszenie tych treści na nośniki dźwięku i obrazu lub kopiowanie i dalsze przekazywanie (nie dotyczy kopii bezpieczeństwa). Redakcja nie ponosi odpowiedzialności za treści podpisywane przez ich autorów.

W zrozumieniu prawa stanowią one wyłącznie przemyślenia własne i nie stanowią wykładni prawnej.

Monitor Prawa Celnego i Podatkowego jest umieszczone w wykazie czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych Ministerstwa Edukacji i Nauki z liczbą 20 punktów.

Więcej informacji dla autorów (dotyczy wyłącznie tych autorów, którzy chcą się poddać procedurze recenzowania) na stronie www.monitorc.pl w zakładce „Redakcja”. dalej „dla autorów” Nakład do 900 egz. O ile na 6 tygodni przed upływem okresu prenumeraty nie nastąpi jej pisemne wypowiedzenie, przedłużona zostanie na następny okres.

Współwydawca honorowy

MYTNIJ BROKER 03115 KIJÓW UKRAINA, +380 067 220-27-95, mail: sergiy.trusov@gmail.com

Frank Altemöller¹

Organ apelacyjny WTO pozbawiony legitymacji

Krytyka systemu rozstrzygania sporów i reakcja państw członkowskich WTO

Streszczenie

Czy umowy międzynarodowe bez instrumentów egzekwowania mają jakąkolwiek praktyczną wartość? Czy wielostronne zasady światowego systemu handlu mogą nadal cieszyć się zaufaniem państw członkowskich na tyle, by nadal opowiadały się one po stronie wzajemnych korzyści i zobowiązań wynikających z przepisów WTO - nawet jeśli system rozstrzygania sporów WTO jest całkowicie lub nawet tylko częściowo niezdolny do działania?

Jednym z kluczowych osiągnięć Rundy Urugwajskiej była decyzja państw członkowskich o wyposażeniu światowego systemu handlu w system rozstrzygania sporów. Jest to jednak coraz częściej kwestionowane. W grudniu ubiegłego roku Stany Zjednoczone nadal wstrzymały zgodę na wymagane obsadzenie wakujących stanowisk, przez co Organ Apelacyjny WTO został pozbawiony możliwości pełnienia swoich funkcji na czas nieokreślony. Nowy raport amerykańskiego przedstawiciela ds. handlu stara się teraz uzasadnić to stanowisko podstawowym stwierdzeniem, że Organ Apelacyjny pozbawiony jest legitymacji.

Niniejsze opracowanie omawia różne punkty widzenia na przyszły kształt mechanizmu rozstrzygania sporów w ramach WTO. Autor argumentuje, że przyczyną „blokady” rozstrzygania sporów w ramach WTO nie są, jak utrzymują niektóre strony, niedociągnięcia systemu w zakresie rozstrzygania sporów i związanej z tym praktyki. „Blokada” powinna być raczej postrzegana jako wynikająca z przyczyn leżących poza samym procesem rozstrzygania sporów. W radykalnie zmienionym środowisku politycznym i handlowym ugruntowuje się coraz istotniejszy pogląd, zgodnie z którym obecny światowy system handlu - z jego wielostronną koncepcją liberalizacji - w coraz mniejszym stopniu jest w stanie zaspokoić istotne interesy gospodarcze ważnych państw członkowskich. W związku z tym WTO cieszy się coraz mniejszym poparciem. Czy jednak coś wskazuje na to, że zmiana wielostronnych ram pozwoli organizacji dostosować się do zmieniających się warunków?

WTO Appellate Body without Legitimacy? The Criticism of the Dispute Settlement System and the Response of the WTO Member States

Abstract

Is there any practical value to international agreements without enforcement instruments? And can the multilateral rules of the world trade system hold the trust of the member states, so that they continue to adhere to the mutual benefits and obligations under WTO law – even if the WTO dispute settlement system is totally or even partially incapacitated?

One of the key achievements of the Uruguay Round was that the member states provided the world trade system with a dispute settlement system. However, this is increasingly being challenged: last December, the USA continued to withhold its consent for the required replacement of vacant positions, thus rendering the WTO Appellate Body indefinitely unable to carry out its function. A new report by the US Trade Representative now seeks to justify this with a central statement claiming that the Appellate Body lacks legitimacy.

This article discusses the different viewpoints on the future shape of WTO dispute settlement. The author argues that the causes of the “blockade” in WTO dispute settlement are not, as some parties maintain, deficiencies in the dispute settlement system and its practice. Rather, the “blockade” should be viewed as the result of causes outside of the dispute settlement process itself. In a radically changed political and trade environment, an increasingly important view is becoming established, according to which the current world trade system, with its multilateral liberalization concept, is less and less able to satisfy significant economic interests of important member states. Consequently, the WTO is receiving ever diminishing support - but is there any sign that changing the multilateral framework will allow it to adapt to the changing conditions?

I. Wprowadzenie – „Blokada” systemu rozstrzygania sporów WTO przez USA

Utworzenie WTO 25 lat temu zainspirowało coś więcej niż tylko gwałtowny wzrost liberalizacji. Oprócz istniejącego porozumienia w sprawie liberalizacji handlu towarami (Układ Ogólny w sprawie Taryf Celnych i Handlu - GATT) i nowego porozumienia w sprawie liberalizacji usług (Układ Ogólny w sprawie Handlu Usługami) oraz innych ważnych porozumień, wprowadzono w życie znacznie rozszerzone przepisy dotyczące rozstrzygania sporów w ramach WTO. Oznaczało to, że w kwestiach rozstrzygania sporów zasady WTO, które stały się kluczową częścią codziennego międzynarodowego życia gospodarczego, mogą być teraz egzekwowane znacznie skuteczniej niż wcześniej. Odtąd członkowie Organu Apelacyjnego mogli formułować zalecenia dotyczące sporów, które wcześniej pozostawiano negocjacom dyplomatycznym kierowanym przez rozgrywki siłowe lub gdy to zawiodło, pozostawiano do rozstrzygnięcia w postępowaniu panelowym. Prawo WTO przewiduje zatem procedurę wstępną (procedura panelowa), z dodatkową możliwością odwołania (procedura Organu Apelacyjnego).

Szczególną cechą systemu rozstrzygania sporów jest to, że zalecenia panelu i Organu Apelacyjnego (raporty panelu i Organu Apelacyjnego) wymagają dalszego przyjęcia przez inny organ, Organ Rozstrzygania Sporów (DSB). Tylko wtedy zalecenia mogą służyć jako podstawa do odpowiedniego wdrożenia². DSB składa się z przedstawicieli dyplomatycznych umawiających się stron WTO. Jest on postrzegany jako specjalna formuła Rady Generalnej w sprawach związanych z rozstrzyganiem sporów i jest z nią tożsamy pod względem składu³. Zalecenia Organu Apelacyjnego mają znaczący wpływ na umawiające się strony WTO. Zgodnie z Art. 17:14 Zdanie 1 Uzgodnienia w sprawie zasad i procedur regulujących rozstrzyganie sporów (DSU), DSB przyjmuje raport Organu Apelacyjnego. Przeciwny wynik można uzyskać tylko wtedy, gdy w DSB istnieje konsensus, że raport nie powinien zostać przyjęty (tak zwany „negatywny lub odwrotny konsensus”). Regulacja ta stwarza wysoki próg odrzucenia zaleceń, a tym samym daje znaczną siłę praktycznym opcjom egzekwowania.

Ten znaczący postęp jest obecnie kwestionowany. Organ Apelacyjny składa się łącznie z siedmiu osób („Członkowie Organu Apelacyjnego”). Poszczególne członkowie są powoływani przez Organ Rozstrzygania Sporów (art. 17:1 DSU). W ciągu ostatnich kilku lat USA stale odmawiały współpracy w tym zakresie, co oznacza, że cztery stanowiska oczekujące na obsadzenie pozostają nieobsadzone. O treści Raportów Organu Apelacyjnego decyduje tylko trzech członków (art. 17:1 DSU). Ponieważ kadencja kolejnych dwóch członków zakończyła się w grudniu 2019 r., Organ Apelacyjny nie będzie już w stanie działać z tylko

jednym pozostałym członkiem, jeśli nie będzie nowych nominacji. W związku z tym system rozstrzygania sporów WTO nie jest już w stanie wypełniać zadań powierzonych mu w ramach WTO (art. 17 DSU)⁴.

2 Kontekst polityki handlowej w odniesieniu do obecnej dyskusji na temat rozwiązywania sporów w ramach WTO w postaci

Czy obecna „blokada” może być postrzegana jako część ogólnej strategii USA mającej na celu podważenie systemu wielostronnego i coraz większe ograniczenie jego funkcjonalności? W okresie „zimnej wojny” i przez całe lata 90. to właśnie Stany Zjednoczone znacząco przyczyniły się do dalszego rozwoju systemu wielostronnego. Na przykład, Stany Zjednoczone były kluczową siłą napędową w tworzeniu WTO i opracowywaniu traktatów WTO, w tym systemu rozstrzygania sporów, który jest obecnie zagrożony. Ta trwająca od dziesięcioleci wielostronna orientacja w amerykańskiej polityce zagranicznej, gospodarczej i handlowej w coraz większym stopniu ustępuje miejsca zmianie strategii, która rozpoczęła się jeszcze przed obecną prezydenturą USA, ale mimo to nasiliła się pod rządami prezydenta Trumpa.⁵ Niniejszy artykuł dostrzega podobieństwa między zmianami wpływającymi na rozstrzyganie sporów w ramach WTO a zmianami w całym porządku światowym. Transformacja strategii polityki handlowej wydaje się być odpowiedzią na zmiany w globalnym krajobrazie konkurencji, w którym państwa o rosnącej potęgze, zwłaszcza Chiny, zyskują na znaczeniu nie tylko gospodarczo, ale także politycznie i geopolitycznie.⁶

Szybkie tempo rozwoju sprawia, że Chiny mają coraz większe możliwości wprowadzania konkurencyjnych produktów na rynki światowe i wywierania presji na innych partnerów handlowych. Kraje zachodnie krytykują Chiny za osiąganie tego celu poprzez stosowanie nieuczciwych i nieprzejrzystych subsydiów, częste ignorowanie zasad dotyczących własności intelektualnej, uzyskiwanie przewagi poprzez strategiczną dewaluację waluty lub przejmowanie firm zajmujących kluczowe pozycje strategiczne. Podobne obawy wyrażane są również w odniesieniu do geopolitycznych przedsięwzięć Chin w kontekście ich „Inicjatywy Pasa i Szlaku” (BRI)⁷. W miarę, jak Chiny stają się coraz bardziej konkurencyjnym graczem na arenie międzynarodowej ze stale rosnącymi możliwościami eksportowymi, są one coraz bardziej zdolne do korzystania z wielostronnego systemu handlowego.

Wielostronne zasady liberalizacji służyły dziesięcioleciom rozwoju w świecie zachodnim, jednak Chiny mogą teraz korzystać z systemu wielostronnego w sposób umożliwiający im kierowanie tańszych konkurencyjnych produktów, a tym samym wywieranie znacznej presji na rynki zorientowane międzynarodowo⁸. Rozwój ten dodatkowo ilustruje wyraźnie nową sytuację na konkurencyjnym

rynku, która przez długi czas była rozważana jedynie jako przyszły scenariusz i często była niedoceniana. Niewątpliwie rozwój ten nabiera obecnie tempa. Wraz z rosnącą konkurencyjnością gospodarek wschodzących, kraje uprzemysłowione znajdują się pod coraz większą presją, nie tylko z perspektywy polityki handlowej. Sytuacja ta prowadzi do zmiany ocen strategicznych i reorganizacji interesów związanych z liberalizacją. Można je rozumieć nie tylko jako wyraz zmieniającego się międzynarodowego porządku handlowego, ale coraz wyraźniej jako jednoczesną reorganizację stosunków międzynarodowych.⁹

Aby przeciwdziałać temu rozwojowi sytuacji, Stany Zjednoczone zareagowały w większym stopniu niż kiedykolwiek wcześniej ogromnym wzrostem cef. W rezultacie pojawiły się przeciwdziałania ze strony Chin, które z kolei zostały odwzajemnione dalszymi posunięciami.¹⁰ W międzyczasie ucierpiała jedna trzecia całego ruchu towarowego między Stanami Zjednoczonymi a Chinami. Nowa umowa między USA a Chinami, zawarta pod koniec 2019 roku, nie wyeliminuje tych skutków. Zakończenie stosowania obecnych środków nie wydaje się nieuchronne, podczas gdy Stany Zjednoczone postrzegają te ogromne sankcje handlowe jako konieczną reakcję, która stała się nieunikniona z powodu „nieuczciwych praktyk stosowanych przez Chiny”¹¹. Taryfy nakładane przez USA często przekraczają taryfy określone w wykazach GATT, a tym samym, z perspektywy WTO, naruszają art. II: 1 GATT. II: 1 GATT.¹² Stany Zjednoczone uzasadniają swoje wysokie cła na podstawie zasady i wyjątku, że są one niezbędnymi środkami bezpieczeństwa narodowego, a zatem są zgodne z prawem WTO na mocy art. XXI GATT. XXI GATT. Ponieważ Art. XXI GATT zawiera wiele nieokreślonych terminów prawnych, kwestia zakresu, w jakim środki mogą być podejmowane przez stronę WTO ze względu na bezpieczeństwo narodowe, jest w dużej mierze otwarta na interpretację. Ponieważ uprawnienia do interpretacji prawa WTO są zarezerwowane dla systemu rozstrzygania sporów WTO, prawo WTO i jego interpretacja stanowią ważne ramy dla polityki handlowej państw członkowskich WTO, a tym samym również dla polityki handlowej USA.

3. Obecna praktyka decyzyjna w zakresie zgodności krajowych środków bezpieczeństwa z WTO: Przypadek „Rosja - środki dotyczące ruchu tranzytowego”

Od dłuższego czasu istnieje praktyka rozstrzygania sporów dotyczących interpretacji art. XXI GATT. XXI GATT - jednak obecnie rozstrzygana sprawa ma ogromne znaczenie, ponieważ zmodyfikuje warunki, na jakich środki ochrony interesów narodowych mogą być uzasadnione. Chociaż wysokie cła amerykańskie są sprzeczne z GATT, praktyka decyzyjna określa warunki, w których środki bezpieczeństwa narodowego mogą być uzasadnione.

Niedawno rozstrzygnięta sprawa „Rosja - środki dotyczące ruchu tranzytowego”

(„Russia - Measures Concerning Traffic in Transit”) dotyczyła różnych rosyjskich przepisów, które utrudniały tranzyt towarów przez Ukrainę.¹³ Ukraińskie towary były przeznaczone do tranzytu do Kazachstanu, Kirgistanu i innych krajów. Kompleksowy pakiet środków podjętych przez Federację Rosyjską przewidywał na przykład, że ukraińskie towary mogą być przewożone przez Rosję tylko przez określone „punkty kontrolne”. Tłem dla rosyjskich działań były wstrząsy polityczne związane z wydarzeniami „Euromajdanu” w 2014 roku. Do tego czasu Ukraina należała do strefy wolnego handlu między Rosją, Białorusią, Kazachstanem, Republiką Kirgiską, Tadżykistanem, Republiką Mołdawii i Armenią.¹⁴

Rosja zamierzała pogłębić integrację gospodarczą i w 2014 r., wraz z Białorusią, Kazachstanem, Armenią i Republiką Kirgiską, utworzyła Euroazjatycką Unię Gospodarczą, która weszła w życie 1 stycznia 2015 roku. Pierwotnie miała w niej uczestniczyć Ukraina. Jednak w następstwie dramatycznych wydarzeń związanych z „Euromajdanem”, nowe władze polityczne Ukrainy zdecydowały się zrezygnować z członkostwa w Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej. Zamiast tego Ukraina zwróciła się na Zachód, aby zainicjować powiązania z Unią Europejską i podpisała polityczną część umowy stowarzyszeniowej w 2014 roku.¹⁵ Po politycznej części umowy miała nastąpić część gospodarcza, której celem było ustanowienie umowy stowarzyszeniowej między Ukrainą a Unią Europejską.¹⁶

Następnie doszło do poważnego załamania relacji między Rosją a Ukrainą, a w konsekwencji, do rosyjskiej aneksji Krymu. W odpowiedzi państwa zachodnie nałożyły na Rosję szereg sankcji. Właśnie w atmosferze tych wstrząsów Rosja wprowadziła środki, które utrudniają tranzyt ukraińskich towarów i stały się przedmiotem sporu.

Panel początkowo zgodził się ze stanowiskiem Ukrainy i uznał, że doszło do naruszenia Art. V GATT (swoboda tranzytu) i Art. X GATT w związku z protokołem akcesyjnym Rosji do WTO. Jednakże GATT przewiduje szereg uzasadnień dla naruszeń przeciwko swobodnemu przepływowi towarów. Obejmują one działania podejmowane ze wspomnianych wcześniej względów bezpieczeństwa narodowego (tzw. „Wyjątki dotyczące bezpieczeństwa narodowego” z art. XXI GATT). Wyjątek ten, w szczególności Art. XXI (b) (iii) GATT, był przedmiotem sporu. Tekst stanowi:

„Żadne z postanowień niniejszej Umowy nie będzie interpretowane ... (b) w sposób uniemożliwiający którejkolwiek z Umawiających się Stron podjęcie działań, które uzna za konieczne dla ochrony swoich podstawowych interesów bezpieczeństwa ... (iii) podjętych w czasie wojny lub

w innych nadzwyczajnych okolicznościach w stosunkach międzynarodowych ...”.

Rozporządzenie to jest szczególnie kontrowersyjne, ponieważ składa się niemal w całości z klauzul ogólnych. Zadaniem praktyki decyzyjnej WTO w zakresie stosowania prawa w indywidualnej sprawie, w tym przypadku panelu, jest zatem konkretyzacja niedookreślonych przepisów. Panel wyraził opinię, że wymogi Art. XXI (b) (iii) zostały spełnione. W związku z tym rosyjskie naruszenia zostały uznane za uzasadnione, więc posunięcia Rosji nie zostały uznane za naruszenie GATT, a argumenty Ukrainy były bezpodstawne. W swoich ustaleniach panel dodatkowo uzasadnił wcześniejszą praktykę dotyczącą art. XXI GATT. XXI GATT: Ponieważ naruszenia GATT są uzasadnione ze względu na szczególne interesy bezpieczeństwa, panel musiał najpierw ustalić, czy „istotne interesy bezpieczeństwa” w rozumieniu art. XXI (b) (iii) GATT są uzasadnione szczególnymi interesami bezpieczeństwa. XXI (b) (iii) zostały naruszone. W rozumieniu panelu są to interesy, które wpływają na „samą istotę funkcji państwa”. Odpowiedni przepis był wysoce zależny od sytuacji, może się różnić, a jednocześnie jest wyrazem specyficznego postrzegania każdego państwa. Tak więc panel doszedł do wniosku,

„..., że definiowanie tego, co uważa za swoje podstawowe interesy bezpieczeństwa, pozostawia się każdemu z członków¹⁷. Ponadto panel stwierdził, że konkretne sformułowanie „które uważa” oznacza, że to sam członek decyduje o „konieczności” swoich działań w celu ochrony swoich „podstawowych interesów bezpieczeństwa”.¹⁸

Rosja również przedstawiła swój argument w tym sensie. Gdyby jednak przyjąć to twierdzenie bez zastrzeżeń, konsekwencją byłoby to, że każda umawiająca się strona mogłaby przyjąć dowolne stanowisko w sytuacji „własnej oceny”, a tym samym odwołać się do interesów bezpieczeństwa narodowego - niezależnie od tego, jak bardzo wydaje się to uzasadnione. Otworzyłyby to drogę do usprawiedliwiania naruszeń GATT, przy braku możliwości bardziej szczegółowego zbadania istoty takich roszczeń w procesie rozstrzygania sporów WTO.¹⁹ Panel miał zatem trudne zadanie zrównoważenia uzasadnionej autonomii państw członkowskich z rozsądnym poziomem powściągliwości. W przekonującym wyniku panel zasadniczo zezwala jako pierwszy krok, umawiającym się stronom na swobodę określenia własnych interesów bezpieczeństwa narodowego.

Jednak w drugim kroku, w kontekście handlu międzynarodowego, ogranicza swobodę stron do samodzielnej oceny ich „podstawowych interesów bezpieczeństwa” w całkowicie nieograniczonej formie. Aby nadać tym ograniczeniom konkretną formę, ustanawia ona dwa ważne kryteria kontroli: Po pierwsze, strona, która podjęła dane środki, musi twierdzić „w dobrej wierze”, że wpłynęły one na jej

„podstawowe interesy bezpieczeństwa”. Ponadto należy wykazać, że jest „prawdopodobne”, że podjęte środki są w stanie chronić odpowiednie interesy bezpieczeństwa. Panel zgodził się z tym i orzekł również, że działania Rosji były uzasadnione, ponieważ zostały podjęte „na czas” w „nadzwyczajnej sytuacji w stosunkach międzynarodowych”. Ponadto panel podkreślił bliskość czasową między wstrząsami politycznymi a podjętymi działaniami.

W tej ocenie panel kontynuuje stałą praktykę w odniesieniu do Artykułu XXI GATT, ale kładzie nowy nacisk, a tym samym lepiej wyjaśnia mniej dobrze zdefiniowane klauzule ogólne Artykułu XXI GATT. Dokonane tutaj interpretacje terminów „podstawowe interesy bezpieczeństwa narodowego”, „podjęte w obliczu ... sytuacji nadzwyczajnej w stosunkach międzynarodowych” jasno pokazują, że praktyka decyzyjna WTO przyznaje stronom znaczną autonomię w ocenie ich własnej sytuacji przy powoływaniu się na art. XXI GATT. XXI GATT. Z drugiej jednak strony nakłada ograniczenia na zakres, w jakim można z niej korzystać. W związku z tym obecna praktyka orzecznicza ustanawia zróżnicowaną równowagę między interesem umawiających się stron w krajowej autonomii w zakresie polityki bezpieczeństwa a interesem społeczności międzynarodowej w wolnym i niezakłóconym handlu. Wyjaśniono również, że panel nie ma zamiaru zastępować oceny politycznej dokonanej przez jedną ze stron własną (być może nawet „lepszą”) oceną. Rozwija wzorce interpretacji, które nadają ocenie obaw związanych z bezpieczeństwem narodowym przez państwa członkowskie wyższy priorytet niż ocena interesów polityki bezpieczeństwa w ramach praktyki decyzyjnej. Dzięki takiemu podejściu niniejszy raport daje dużo miejsca na autonomię w zakresie bezpieczeństwa narodowego.

Przeciwnie stanowisko byłoby z pewnością postrzegane przez zainteresowane państwa członkowskie jako zbyt daleko idące. Ograniczając swoje badanie do kryteriów „dobrej wiary” i „uprawdopodobnienia”, a ponadto rezygnując z własnej głębszej oceny politycznej, panel stara się wyrazić swoją ogólną neutralność, zasługując tym samym na powszechną akceptację umawiających się stron.

Potencjalnie, w miarę jak coraz więcej państw członkowskich WTO będzie powoływać się na art. XXI w próbach uzasadnienia naruszeń GATT, w przyszłości można spodziewać się dalszej konkretyzacji. Dzięki temu procesowi rozstrzyganie sporów w ramach WTO stopniowo ujawnia, w jakich warunkach wyłączenia dotyczące polityki bezpieczeństwa na mocy art. XXI GATT mogą uzasadniać nakładanie ceł i innych środków, w szczególności działań podejmowanych przez USA. Niedawno panel WTO orzekł, że jednostronne działania oparte na Sekcji 301 (amerykańskiej ustawy o handlu z 1974 r.) były niezgodne ze zobowiązaniami WTO i nie mogły być uzasadnione na mocy art. XX (a) GATT. XX (a) GATT poprzez powo-

łanie się na „moralność publiczną”.²⁰ Jednak w obliczu „blokady” ten ważny proces jest obecnie utrudniany na poziomie apelacji.²¹

4 Krytyka Organu Apelacyjnego i kwestia legitymacji

W następstwie licznych interwencji dyplomatycznych, Stany Zjednoczone starały się uzasadnić swoją „blokade”, przedstawiając szczegółowy raport krytykujący istotę pracy Organu Apelacyjnego.²² Motywem przewodnim amerykańskiej krytyki jest argument, że Organ Apelacyjny nie ma wystarczającej legitymacji do wykonywania swoich funkcji: że jego orzeczenia dotyczące rozwoju prawa WTO są wykonywane w sposób, który nie jest już zgodny z wolą umawiających się stron. W rezultacie orzeczenia Organu Apelacyjnego przekroczyły jego uprawnienia określone na przykład w art. 17 DSU. 17 DSU. Doprowadziło to w ostatnich latach do jednostronnej i nieuzasadnionej niekorzystnej sytuacji dla Stanów Zjednoczonych. Argumentowi temu towarzyszy krytyka, że praktyka decyzyjna Organu Apelacyjnego w różnych sprawach dotyczących tych samych lub podobnych kwestii prawnych nie jest spójna, ale czasami jest ze sobą sprzeczna. W niektórych przypadkach treść decyzji nie była przekonująca. Z historycznego rozwoju i zasad rozstrzygania sporów wynikało, że umawiające się strony WTO nie chciały stosować takiego podejścia. W dalszej części raportu szczegółowo opisano rzekome naruszenia przepisów DSU.²³

Krytyka ta jest skierowana przeciwko różnym funkcjom Organu Apelacyjnego - ale w swej istocie dotyczy zrozumienia zakresu i ograniczeń wpływających na delegowanie suwerennej władzy do instytucji międzynarodowych oraz podstawowych funkcji orzecznictwa. Dlatego w ramach tej dyskusji pomocne będzie w pierwszej kolejności rozważenie podstawowego zadania każdego orzecznictwa. Teksty prawne często zawierają pojęcia niedookreślone w zakresie prawa materialnego i jego konsekwencji prawnych (klauzule generalne). Art. XXI GATT oferuje szczególnie uderzający tego przykład, ponieważ prawie wszystkie terminy prawne są niedookreślone. Praktyka decyzyjna ma za zadanie definiowanie niedookreślonych terminów przy rozstrzyganiu indywidualnych sporów. Podejście to jest zgodne z przyjętymi i praktykowanymi metodami prawnymi. Zadanie Organu Apelacyjnego oraz Paneli zostało określone w Art. 3:2 Zdanie 1 i 2 DSU:

„System rozstrzygania sporów WTO jest centralnym elementem zapewniającym bezpieczeństwo i przewidywalność wielostronnego systemu handlowego. Członkowie uznają, że służy on zachowaniu praw i obowiązków Członków wynikających z objętych nim umów oraz wyjaśnieniu istniejących postanowień tych umów zgodnie ze zwyczajowymi zasadami interpretacji międzynarodowego prawa publicznego”. Zgodnie z art. 3:2 klauzula 3 DSU, „Zalecenia i orzeczenia DSB nie mogą zwiększać ani

zmniejszać praw i obowiązków przewidzianych w objętych nimi umowach”.

Praktyka rozstrzygania sporów w ramach WTO, podobnie jak orzeczenia sądów na szczeblu krajowym, daje pole do interpretacji. Nie oznacza to, że miejsce na interpretację otwiera drzwi do arbitralności. Interpretacja musi być zawsze uzasadniona przy użyciu uznanych metod. Wykładnia merytoryczna konkretyzuje niedookreślone pojęcia prawne i nadaje im formę, która umożliwia ich zastosowanie w konkretnej sprawie. Im częściej niedookreślony termin prawny jest interpretowany w praktyce decyzyjnej, tym bardziej konkretna staje się wykładnia jego treści.

Oznacza to, że spory prawne nie mogą być rozwiązywane bez nadawania konkretnej treści niezdefiniowanym terminom prawnym. Nieuniknione jest zatem, że praktyka rozstrzygania sporów WTO musi definiować prawo WTO. Ponieważ proces definiowania dodatkowo wyjaśnia treść terminów prawnych, zawsze pociąga to za sobą dalsze uściślenie przepisów. Kontrowersyjne poglądy są podstawą każdego sporu. To sprawia, że organy rozstrzygające spory muszą przyjąć nadrzędną perspektywę, a tym samym zdystansować się od poglądów wyrażanych przez poszczególne umawiające się strony. W tym kontekście zadaniem Organu Apelacyjnego jest przedstawienie zaleceń dotyczących rozwiązania właśnie rozpatrywanego sporu.²⁴

Oznacza to, że organy rozstrzygające spory muszą mieć również swobodę wyrażania opinii sprzecznych z poglądami jakiegokolwiek umawiającej się strony.

Ustanawiając system rozstrzygania sporów, umawiające się strony WTO nie tylko przekazały uprawnienia do prowadzenia postępowań spornych i rozstrzygania sporów w wybranych sprawach na wielostronnym szczeblu WTO.²⁵ Delegacja ta z konieczności obejmuje również uprawnienie do interpretowania odpowiedniej treści zasad leżących u podstaw rozpatrywanego sporu. Zgodnie z Art. 17:6 DSU odwołanie jest ograniczone do kwestii prawnych ujętych w raporcie panelu i interpretacji prawnych opracowanych przez panel. Ustanowienie mechanizmu rozstrzygania sporów WTO w ramach Rundy Urugwajskiej było istotnym krokiem w dalszym rozwoju egzekwowania prawa WTO. Podnosi to (a nie obniża) jakość procesu prawnego, jeśli oprócz decyzji panelu dotyczących sytuacji prawnej GATT 1947, otwiera możliwość odwołania. Jedynie połączenie zasad WTO z procesem rozstrzygania sporów gwarantuje pełną funkcjonalność systemu, którego umawiające się strony WTO zobowiązały się przestrzegać (art. 17: 1 DSU).

Wynika z tego również, że wyniki uzyskane w ramach działania odpowiednich instytucji i postępowań mogą rościć sobie tytuł do prawomocności. Decyzja umawiających się stron o ustanowieniu tego wielostronnego systemu rozstrzygania sporów opierała się na zasadzie wzajemności:

rozstrzyganie sporów opiera się na oczekiwaniu, że decyzje będą oparte na prawie i będą „uczciwe”. Każda ze stron może znaleźć się w roli powoda lub pozwanego. Nie można przewidzieć, jakie będą role w przyszłości. Decydującym czynnikiem jest jednak oczekiwanie, że gdy strona jest zaangażowana w spór prawny, decyzje będą podejmowane zgodnie z prawem, a nie ze względu na indywidualne interesy umawiającej się strony. Ścisłejsze związanie merytorycznej pracy Organu Apelacyjnego z wolą umawiających się stron niesie ze sobą niebezpieczeństwo ograniczenia niezależności merytorycznej Organu Apelacyjnego i otwarcia nowych możliwości wywierania wpływu. Dla państw członkowskich WTO zaletą niezależnego rozstrzygania sporów jest właśnie to, że zalecenia prawne dla DSB mogą być sporządzane pod odpowiednią ochroną instytucjonalną i w miarę możliwości, bez negatywnego wpływu interesów narzucanych przez grę sił politycznych.

Skoro jednak krytyka Organu Apelacyjnego kwestionuje jego legitymację, to czy właśnie ta legitymacja nie jest zagrożona przez silniejsze powiązanie rozstrzygania sporów z wolą umawiających się stron?

Wyrażana przez USA krytyka legalności pracy Organu Apelacyjnego ujawnia konflikt: z jednej strony krytyka dotyczy decyzji opartych na prawie WTO, zgodnie z interpretacją organów rozstrzygających spory, a tym samym legalności tych decyzji w sensie obiektywnym i normatywnym. Legalność ta ma szerokie i kompleksowe zastosowanie do wszystkich umawiających się stron WTO. Jednak kwestia legitymacji podniesiona przez amerykańską krytykę Organu Apelacyjnego wykracza poza kwestionowanie legalności ustaleń wynikających z nakreślonych procedur instytucjonalnych. Legitymacja oznacza również zaufanie i wynikającą z niego akceptację decyzji. Im wyższy jest poziom legitymizacji, tym większe wydaje się demokratyczne zabezpieczenie odpowiednich decyzji.²⁶ Jest to szczególnie prawdziwe w przypadku decyzji organizacji międzynarodowych, takich jak WTO, ponieważ decyzje te mają często bardzo duży wpływ na państwa członkowskie i ich obywateli.

Dlatego, z tego punktu widzenia, podejście to wyraża narodowocentryczną, subiektywną wizję legitymizację. Taki obraz legitymizacji może być kształtowany przez interesy narodowe i gospodarcze lub, na przykład, przez dynamikę polityki wewnętrznej. W ramach strategii mobilizacji wydaje się, że jest on skierowany przeciwko współpracy międzynarodowej, a jednocześnie może sprzyjać związanej z tym destabilizacji procedur wcześniej zaakceptowanych przez państwa członkowskie.

Uderzające jest to, że krytyka płynąca ze strony USA jest skierowana prawie wyłącznie na działania samego Organu Apelacyjnego, ale nie na orzeczenia panelu. To jednostronne ukierunkowanie odpowiada propozycjom zniesienia Organu Apelacyjnego w celu powrotu do sytu-

acji podobnej do systemu rozstrzygania sporów panującego w okresie obowiązywania GATT 1947. Kiedy system rozstrzygania sporów został rozszerzony w wyniku Rundy Urugwajskiej, umawiające się strony przyznały mu znaczną autonomię. Ustanowiły one wysokie progi dla każdej ze stron dopuszczające odrzucenie zaleceń paneli i Organu Apelacyjnego. Może to nastąpić tylko wtedy, gdy strony umowy osiągną konsensus co do odrzucenia raportu Organu Apelacyjnego (tak zwany „odwrotny” lub „negatywny konsensus” z art. 17:14 DSU).

Przed utworzeniem WTO sytuacja prawna była odwrotna niż w GATT 1947. Umawiające się strony były zobowiązane do przyjmowania raportów panelowych w drodze konsensusu („pozytywny konsensus”). Oznacza to, że system rozstrzygania sporów w ramach GATT z 1947 r. charakteryzował się znaczną niestabilnością. Można założyć, że w tamtych czasach strona przegrywająca konsekwentnie nie zgadzała się z raportem. Niemniej jednak strony przegrane również zgadzały się, ponieważ wiedziały, że jest to jedyny sposób na zapewnienie żywotności systemu w dłuższej perspektywie.²⁷

Na tle krytyki ze strony USA pojawia się obecnie nowa dynamika. Ta nowa dynamika otwiera pytanie, czy państwa członkowskie WTO są gotowe do kontynuowania współpracy międzynarodowej poprzez wypracowanie nowej spójności między oczekiwaniami swoich członków a funkcjonowaniem organów międzynarodowych.

5 „Wielostronne tymczasowe porozumienie arbitrażowe”

Aby przezwyciężyć wprowadzoną „blokadę” i móc kontynuować dwuetapową procedurę sporu, kilka umawiających się stron WTO zawarło obecnie tymczasowe porozumienie. Uczestnikami tego „Stanowiska w sprawie mechanizmu rozwijania, dokumentowania i dzielenia się praktykami i procedurami w prowadzeniu sporów WTO” są Australia, Brazylia, Kanada, Chiny, Chile, Kolumbia, Kostaryka, Unia Europejska, Gwatemala, Hongkong, Chiny, Islandia, Meksyk, Nowa Zelandia, Norwegia, Pakistan, Singapur, Szwajcaria, Ukraina i Urugwaj.²⁸ Pozostałe strony WTO są zywane do dołączenia w dowolnym momencie.

Głównym elementem wspomnianego „Stanowiska” jest „wielostronne tymczasowe porozumienie w sprawie arbitrażu odwoławczego” (MPIA). MPIA zapewnia tymczasową opcję „porozumienia” w oparciu o art. 25 DSU.²⁹ Ta nowa procedura w żaden sposób nie ma na celu zastąpienia istniejących zasad i przepisów WTO dotyczących rozstrzygania sporów (sekcja 1 MPIA). Można ją rozumieć jako tymczasową procedurę równoległą, której celem jest zapewnienie dwuetapowej procedury rozstrzygania sporów między tymi państwami członkowskimi WTO, które zgodziły się w niej uczestniczyć (sekcja 2 MPIA). Jest ona wszczynana, gdy jeden z członków WTO uczest-

niczących w porozumieniu powiadomi o odwołaniu od raportu panelu. Mimo że wszczęcie nowej procedury w tym przypadku wynika z raportu panelu, prowadzi ono strony sporu do działania poza strukturą WTO.

Czyniąc to, uczestniczące umawiające się strony powinny zapewnić autonomiczną strukturę organizacyjną, która jest niezależna od istniejącej zinstytucjonalizowanej procedury WTO (sekcja 7 MPIA). W związku z tym w przypadku każdego sporu trzech z dziesięciu członków „puli arbitrów” przyjmuje odpowiedzialność za odpowiednie rozstrzygnięcie sporu (sekcja 5 MPIA). Oprócz MPIA, oświadczenie zawiera dwie sekcje, w których określono bardziej szczegółowe zasady proceduralne (załącznik 1) i bardziej precyzyjny wybór członków „puli arbitrów” (załącznik 2)³⁰. Uczestniczące strony WTO chcą zdecydowanie zobowiązać się do przywrócenia funkcjonalności Organu Apelacyjnego WTO. MPIA pozostanie w mocy tylko do czasu pomyślnego osiągnięcia tego celu (sekcja 15 MPIA).

Podsumowanie

Amerykańska „blokada” systemu rozstrzygania sporów WTO wydaje się być częścią kompleksowej strategii mającej na celu reorientację stosunków handlowych. Choć administracja Trumpa kładzie coraz większy nacisk na umowy dwustronne i środki jednostronne, odmowa powołania nowych członków Organu Apelacyjnego rozpoczęła się już wcześniej. Umowy dwustronne pozwalają tym, którzy mają przewagę liczebną i gospodarczą, na dostosowanie indywidualnych celów politycznych i handlowych z wybranymi państwami tak blisko, jak to możliwe, do ich własnych interesów.³¹ Jednostronne środki są często stosowane z zamiarem ochrony branż zagrożonych rosnącą presją konkurencyjną. Jednocześnie służą one do odpierania lub sankcjonowania praktyk uznawanych za „nieuczciwe”. Wysokie taryfy celne, które nie są zgodne z zasadami WTO, mają następnie stanowić taktyczny punkt wyjścia do negocjacji, z których korzystniejsze „umowy” są przedstawiane jako opcje.

Strategia ta wydaje się być dwojaka: Stany Zjednoczone, podobnie jak ich partnerzy w WTO, są w dużym stopniu zależne od systemu wielostronnego, który przynosi korzyści dużej części amerykańskiej gospodarki. W związku z tym odejście od systemu wielostronnego byłoby nie do pomyślenia.³² Bilateralizm i unilateralizm mogą być postrzegane jako strategię, które mają na celu uzupełnienie podejścia wielostronnego i rozszerzenie zakresu działań i możliwości. Neokonserwatywni myśliciele swobodnie podkreślają, że realizacja celów uznawanych za leżące w interesie narodowym jest ważniejsza niż orientacja na prawo międzynarodowe.³³ Doświadczenie pokazuje, że zwiększone amerykańskie cła są strategicznie skuteczne w niektórych obszarach i prowadzą do zmian w łańcuchach

dostaw. W rezultacie niektóre branże osiągają przewagę konkurencyjną, która w przeciwnym razie byłaby poza zasięgiem. Jednak ta strategia braku współpracy wydaje się być wykonalna tylko pod warunkiem wielkiej potęgi gospodarczej i w oczekiwaniu, że odpowiednie środki odwetowe pozostaną ograniczone. Duży atrakcyjny rynek krajowy odgrywa w tym względzie ważną rolę stabilizującą dla USA.

W tym kontekście dyskusja wokół art. XXI GATT szczególnie wyraźnie pokazuje, że prawo WTO i jego praktyka decyzyjna zapewniają mechanizmy, które zarówno otwierają, jak i ograniczają możliwości polityki krajowej, a jednocześnie pokazują, w jaki sposób mechanizmy te spełniają tę rolę. Zasadniczo chodzi o alokację suwerennych uprawnień: z punktu widzenia umawiającej się strony, która powołuje się na Art. XXI GATT, szerokie zastosowanie wydaje się korzystne, aby uzasadnić jak najszerszy zakres suwerennych działań. Jednak takie szerokie zastosowanie niesie ze sobą również większy negatywny wpływ na innych.

Prawo WTO zapewnia merytoryczną regulację równoważenia tych współzależności. Poprzez rozstrzyganie sporów w ramach WTO, państwa członkowskie stworzyły skuteczny instrument do oceny pojawiających się sporów w ramach procedur, które są tak przejrzyste i niezależne, jak to tylko możliwe. W ten sposób udało im się, na ile to możliwe, zastąpić politykę rozwiązań siłowych polityką opartą na zasadach. „Blokując” Organ Apelacyjny, Stany Zjednoczone uniemożliwiają sankcjonowanie potencjalnych działań niezgodnych z zasadami WTO - a tym samym unieważniają wielostronne funkcje kontrolne i ochronne, ze szkodą dla innych umawiających się stron. Funkcjonalność systemu wielostronnego i zgodność z zasadami międzynarodowymi stanowi fundamentalną podstawę, szczególnie dla średnich i mniejszych krajów, do realizacji ich potencjału eksportowego. Dla społeczności międzynarodowej niezwykle ważne jest, aby światowy system handlu nadal stanowił przyszłościowe forum, na którym kontrowersyjne kwestie mogą być właściwie oceniane w sposób oparty na zasadach.

Przyszłe postępy będą zależeć od tego, jak skuteczna będzie nowa zarówno prezydencja Bidena, jak i działania państw członkowskich WTO w przekształcaniu obciążonych konfliktami tendencji protekcyjnych w rozwiązania korzystne dla obu stron. Z pewnością zostanie to osiągnięte poprzez utrzymanie i wzmocnienie, ale nie poprzez dekonstrukcję możliwości instytucji ponadnarodowych. Należy tutaj zauważyć, że teksty porozumień WTO zasadniczo odzwierciedlają sytuację w momencie powstania WTO ćwierć wieku temu.³⁴

Świat, w którym obecnie znajdują się państwa członkowskie WTO, to świat wschodzących potęg, narastających konfliktów, pilnych potrzeb społecznych i środowisko-

wych oraz wyzwań stawianych przez nowe technologie. W tym środowisku, teraz bardziej niż kiedykolwiek wcześniej, stoją one przed zadaniem znalezienia rozwiązań w celu ustabilizowania i dalszego rozwoju systemu handlowego ukierunkowanego na współpracę międzynarodową,

a tym samym stworzenia ram, które będą atrakcyjne dla wszystkich umawiających się stron.³⁵

Autor - Frank Altemöller

Tłumaczenie z j. angielskiego Iwona Kaczanowska

Bibliografia

- Altemöller, Frank, Bilateralism and Unilateralism: The Future of International Trade Relations?, in: *Global Trade and Customs Journal* 2018, Vol. 13, Issue 2, pp. 62-68
- Altemöller, Frank, China and the Emerging Powers in International Trade Relations: The Future of the Multilateral Trade System, the Role of Free Trade Agreements and New Unilateralism, *Global Trade and Customs Journal* 2019, Vol. 14, Issue 11/12, pp. 528-537
- Altemöller, Frank, Handel und Umwelt im Recht der Welthandelsorganisation WTO: Umweltrelevante Streitfälle in der Spruchpraxis zu Artikel III und XX GATT Frankfurt a.M., 1998
- Altemöller, Frank, Welthandelsordnung und einzelstaatliche Umweltschutzpolitik - Ein Widerspruch? Grundlegende Probleme und Ansätze einer zukünftigen Beurteilung umweltpolitischer Maßnahmen vor dem Hintergrund der bisherigen GATT/WTO-Spruchpraxis (Rebels Zeitschrift des Max-Planck-Instituts für ausländisches und internationales Privat- und Wirtschaftsrecht Hamburg, vol. 64 (2000), pp. 213-255
- Altemöller, Frank, Perspectives for the World Trade System: From Multilateral Integration to Free Trade Agreements, in: *Global Trade and Customs Journal* 2016, Vol. 11, Issue 7&8, pp. 320-327
- Baroncini, Elisa, The EU Approach to Overcome the WTO Dispute Settlement Vacuum: Article 25 DSU Interim Appeal Arbitration as a Bridge Between Renovation and Innovation, in: Meredith Kolsky Lewis/Junji Nakagawa/Rostam J. Neuwirth/Colin B. Picker/Peter-Tobias Stoll (Eds.), *A Post-WTO International Legal Order*, Cham 2020, pp. 115-132
- Bertelsmann Stiftung (ed.), Bernard Hoekmann, Revitalizing Multilateral Governance at the World Trade Organization, Gütersloh 2018
- Mc Dougall, Robert, Bertelsmann Stiftung (ed.), , Revitalizing the WTO, Settling Trade Disputes in a Turbulent Multipolar World, Gütersloh 2019
- Brown, Chad, Can we save the Appellate Body?, Peterson Institute for International Economics PIIE, March 12, 2019
- Brown, Chad, The 2018 trade war and the end of the dispute settlement as we knew it, VOX CEPR Policy Portal, 13.6.2019
- Centre for International Governance Innovation, CIGI Expert Consultation on WTO Reform, Special Report: Spring 2019
- Ehlermann, Claus-Dieter/McRae, Donald M., Reflections on the Appellate Body of the World Trade Organization (WTO), Cambridge University Press on behalf of the American Society of International Law, Proceedings of the Annual Meeting (American Society of International Law) , APRIL 2-5, 2003, Vol. 97, pp. 77-92
- Elliott, Kimberly Ann, Is Trump about to bring down the WTO?, *World Politics Review*, 3rd December 2019
- Fiorini, Matteo/Hoekman, Bernard/Mavroidis, Petros/Saluste, Maarja/Wolfe, Robert, WTO-Dispute Settlement and the Appellate Body Crisis: Insider Perceptions and Members' Revealed Preferences, *EUI Working Papers RSCAS* 2019/95, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, Global Governance Programme-379
- Fukunga, Yuka, Civil Society and the Legitimacy of the WTO Dispute Settlement system, *Booklyn Journal of International Law*, Vol. 34, Issue 1, 2009, pp. 85-117
- Guardian, The, WTO faces crisis over settlement disputes unless Trump backs off: Ability to police global trade could be neutered by battle to safeguard US sovereignty, August 12 2019
- Lighthizer, Robert, U.S. Trade Policy Priorities (Interview), Center for Strategic and International Studies, 18.9.2017
- Mavroidis, Petros C./Sapir, André, China and the World Trade Organization: Towards a better fit, *Bruegel Working Paper*, Issue 6, 11th June 2019
- Mc Dougall, Robert, Crisis in the WTO: Restoring the WTO Dispute Settlement Function, *CIGI Papers No. 194*, October 2018
- Miranda, Jorge/Sánchez-Miranda, Manuel, The Way the AB Has Approached WTO Case Law Is Not Helping (parts I, II and III), *Regulating for Globalization Blog*, Wolters Kluwer, 5-8.11.2019
- Papaconstantinou, Georg/Pisani-Ferry, Jean, Global Governance: Demise or Transformation? Progress report on the Transformation of Global Governance Project 2018-2019, *European University Institute* 2019
- Pauwelyn, Joost, The WTO 20 Years On: 'Global Governance by Judiciary' or, Rather, Member-driven Settlement of (Some) Trade Disputes between (Some) WTO Members?, *European Journal of International Law* Vol. 27 no. 4 , pp. 1119-1126
- Pauwelyn, Joost, WTO Dispute Settlement Post 2019: What to Expect? *Journal of International Economic Law*, Vol. 22, Issue 3, September 2019, Pages 297-321
- Petersmann, Ernst-Ulrich, Neo-liberal, state-capitalist and the ordo-liberal conceptions of world trade: The rise and fall of the WTO dispute settlement system, *European University Institute Working Papers, LAW* 2020/16, Department of Law
- Petersmann, Ernst-Ulrich, How should the EU and other WTO members react to their WTO governance and WTO Appellate Body crises?, *EUI Working Papers RSCAS* 2018/71, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, Global Governance Programme-331
- Petersmann, Ernst-Ulrich, The 2018 American and Chinese trade wars risk undermining the world trading system and constitutional democracies, *European University Institute, EUI Department of Law Research Paper No. 2018/17*
- Rauh, Christian/Zürn, Michael, Authority, politicization, and alternative justifications: endogenous legitimation dynamics in global governance, *Review of International Political Economy* 2020, pp. 583-611
- Robert Kagan, *The Jungle Grows Back, America and our Imperiled World*, New York 2018
- Rudd, Kevin, China's Changing Worldview under President Xi Jinping, Speech by The Hon. Kevin Rudd, 13th April 2018, *Asia Society Policy Institute Publication* 2018
- Sarvarian, Arman/Fontanelli, Filippo, The USA and Re-Appointment at the WTO: A 'Legitimacy Crisis'? *EJIL: Talk!*, Blog of the European Journal of International Law, online: May 27, 2016
- Slobodian, Quinn, You Live in Robert Lighthizer's World Now: Trump might look like he's failing on trade – but it's all going according to his trade czar's plan, which has been years in the making, *Foreign Policy (Argument)*, August, 6th, 2018

State Council of the Peoples Republic of China, The, Full Text: Action Plan on the Belt and Road Initiative, Beijing 2017

Tallberg, Jonas/Zürn, Michael, The legitimacy and legitimation of international organizations: introduction and framework, *The Review of International Organizations* 2019, pp. 581-606

United Nations, Remarks by President Trump to the 74th Session of the United Nations General Assembly, United Nations Headquarters, 25th September 2019

United States Trade Representative, The, Ambassador Robert E. Lighthizer, Executive Office of the President of the United States, Report on the Appellate Body of the World Trade Organization, February 2020

VanGrasstek, Craig, The History and Future of the World Trade Organization, *World Trade Organization* pp. 229-270 (for the composition of the panels and the Appellate Body p. 258 f), Geneva 2013

World Trade Organization, Appellate Body, "Unprecedented Challenges" confront Appellate Body, *cair warns*, online: 22nd June 2018

World Trade Organization, Historic development of the WTO dispute settlement system, The system under GATT 1947 and its evolution over the years, Genf 2020

World Trade Organization, Russia – Measures Concerning Traffic in Transit, Report of the Panel, WTO-document WT/DS512/R from 5.4.2019

Zhou, Jingyuan (Joey), No Unilateral Action – WTO Panel ruled U.S. Section 301 Tariffs on Chinese Imports inconsistent with WTO obligation, insights, *American Society of International law*, vol. 24, issue 26, 5.10.2020.

Zhou, Weihuan/Gao, Henry, "Overreaching" or "Overreacting"? Reflections on the Judicial Function and Approaches of the Appellate Body, *University of New South Wales Law Research Series*, No. 49, 2019;

Zürn, Michael, A Theory of Global Governance: Authority, Legitimacy and Contestation, Oxford 2018, pp. 62-88

Przypisy

- 1 Autor uzyskał stopień doktora na Uniwersytecie w St. Gallen (Szwajcaria) i jest profesorem/starszym pracownikiem naukowym w Instytucie Prawa Celnego i Międzynarodowego Prawa Handlowego na Uniwersytecie w Münster (Niemcy). Jest również stypendystą Niemieckiego Południowo-Wschodnio-Azjatyckiego Centrum Doskonalenia w zakresie Polityki Publicznej i Dobrego Rządzenia (German Southeast-Asian Centre of Excellence for Public Policy and Good Governance) na Uniwersytecie Thammasat (Bangkok).
- 2 Podstawą prawną jest art. 19:1 Uzgodnienia w sprawie zasad i procedur regulujących rozstrzyganie sporów (DSU): „W przypadku, gdy panel lub Organ Apelacyjny stwierdzi, że środek jest niezgodny z umową objętą Porozumieniem, zaleca zainteresowanemu Członkowi dostosowanie środka tak, żeby zapewnić zgodność z tą umową. Oprócz zaleceń, panel lub Organ Apelacyjny może zasugerować metody, dzięki którym dany Członek mógłby wdrożyć zalecenia”.
- 3 Wynika to z art. IV:3 Zdanie 1 Porozumienia z Marrakeszu ustanawiającego Światową Organizację Handlu (Porozumienie z Marrakeszu): „Rada Generalna będzie zbierała się w miarę potrzeby w celu wykonywania czynności Organu Rozstrzygania Sporów, przewidzianego w Uzgodnieniu o rozstrzyganiu sporów.”[<https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/porozumienie-ustanawiajace-swiatowa-organizacje-handlu-wto-marakesz-16796991>] Rada Ogólna składa się z przedstawicieli wszystkich państw członkowskich WTO (art. IV:2 zdanie 1 Porozumienia z Marrakeszu).
- 4 Dyskusja: Ernst-Ulrich Petersmann, Neo-liberal, state-capitalist and the ordo-liberal conceptions of world trade: The rise and fall of the WTO dispute settlement system, *European University Institute Working Papers*, LAW 2020/16, Department of Law; Arman Sarvarian/Filippo Fontanelli, The USA and Re-Appointment at the WTO: A 'Legitimacy Crisis'? EJIL: Talk!, Blog of the European Journal of International Law, online: Maj 27, 2016; Światowa Organizacja Handlu, Organ Apelacyjny, "Bezprecedensowe wyzwania" stoją przed Organem Apelacyjnym - ostrzega prezes, online: 22 czerwca 2018; Joost Pauwelyn, The WTO 20 Years On: 'Global Governance by Judiciary' or, Rather, Member-driven Settlement of (Some) Trade Disputes between (Some) WTO Members?, *European Journal of International Law* Vol. 27 nr. 4, ss. 1119-1126 and WTO Dispute Settlement Post 2019: What to Expect? *Journal of International Economic Law*, Vol. 22, Issue 3, wrzesień 2019, strony 297-321; Weihuan Zhou/Henry Gao, "Overreaching" or "Overreacting"? Reflections on the Judicial Function and Approaches of the Appellate Body, *University of New South Wales Law Research Series*, Nr 49, 2019; Matteo Fiorini/Bernard Hoekman/Petros Mavroidis/Maaria Saluste/Robert Wolfe, WTO-Dispute Settlement and the Appellate Body Crisis: Insider Perceptions and Members' Revealed Preferences, *EUI Working Papers RSCAS* 2019/95, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, Global Governance Programme-379; Chad Brown, The 2018 trade war and the end of the dispute settlement as we knew it, *VOX CEPR Policy Portal*, 13.6.2019, Petros C. Mavroidis, André Sapir, China and the World Trade Organization: Towards a better fit, *Bruegel Working Paper*, Issue 6, 11 czerwca 2019; Robert McDougall, Crisis in the WTO: Restoring the WTO Dispute Settlement Function, *CIGI Papers* Nr. 194, październik 2018. Propozycja UE, Chin i Indii ma na celu przedłużenie kadencji członków Organu Apelacyjnego, zwiększenie liczby członków i wprowadzenie automatycznego procesu zastępowania. (document WTO WT/GC/W/752 z 26 listopada 2018, także Ernst-Ulrich Petersmann, How should the EU and other WTO members react to their WTO governance and WTO Appellate Body crises?, *EUI Working Papers RSCAS* 2018/71, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, Global Governance Programme-331, s. 7 f. i s. 8 przypis 23 oraz Chad Brown, Can we save the Appellate Body?, *Peterson Institute for International Economics PIIE*, 12 marca, 2019 and Claus-Dieter Ehlermann/Donald M. McRae, Reflections on the Appellate Body of the World Trade Organization (WTO), *Cambridge University Press* w imieniu the American Society of International Law, *Proceedings of the Annual Meeting (American Society of International Law)*, KWIECIEŃ 2-5, 2003, Vol. 97, ss. 77-92
- 5 Kimberly Ann Elliott, Is Trump about to bring down the WTO?, *World Politics Review*, grudzień 3 2019, WTO faces crisis over settlement disputes unless Trump backs off: Ability to police global trade could be neutered by battle to safeguard US sovereignty, *The Guardian* z 12 sierpnia 2019 oraz Quinn Slobodian, You Live in Robert Lighthizer's World Now: Trump might look like he's failing on trade – but it's all going according to his trade czar's plan, which has been years in the making, *Foreign Policy (Argument)*, 6 sierpnia, 2018.
- 6 Więcej szczegółów: Frank Altemöller, China and the Emerging Powers in International Trade Relations: The Future of the Multilateral Trade System, the Role of Free Trade Agreements and New Unilateralism, *Global Trade and Customs Journal* 2019, Vol. 14, Issue 11/12, ss. 528-537.
- 7 Rada Państwa Chińskiej Republiki Ludowej, pełen tekst: Plan działania w sprawie inicjatywy Pasa i Szlaku, Pekin 2017.
- 8 Chad P. Bown/Soumaya Keynes, Why did Trump end the WTO's Appellate Body? Tariffs., *PIIE Petersen Institute for International Economics, Trade and Investment Policy Watch*, online: 4 marca 2020 and Frank Altemöller, China and the Emerging Powers in International Trade Relations: The Future of the Multilateral Trade System, the Role of Free Trade Agreements and New Unilateralism, *Global Trade and Customs Journal* 2019, Vol. 14, Issue 11/12, ss. 528-537.
- 9 Frank Altemöller, China and the Emerging Powers in International Trade Relations: The Future of the Multilateral Trade System, the Role of Free Trade Agreements and New Unilateralism, *Global Trade and Customs Journal* 2019, Vol. 14, Issue 11/12, ss. 528-537.

- 10 Kolejne omówienia: Kevin Rudd, China's Changing Worldview under President Xi Jinping, Przemówienie Kevina Rudda, 13 kwietnia 2018 r., Asia Society Policy Institute Publication 2018 oraz: Ernst-Ulrich Petermann, The 2018 American and Chinese trade wars risk undermining the world trading system and constitutional democracies, European University Institute, EUI Department of Law Research Paper No. 2018/17.
- 11 Wystąpienie prezydenta Donalda Trumpa na 74. sesji Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych w siedzibie ONZ, 25 września 2019 r., a także: Robert Lighthizer, Priorytety polityki handlowej USA (wywiad), Centrum Studiów Strategicznych i Międzynarodowych, 18.9.2017.
- 12 Wystąpienie prezydenta Donalda Trumpa na 74. sesji Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych w siedzibie ONZ, 25 września 2019 r., a także: Robert Lighthizer, Priorytety polityki handlowej USA (wywiad), Centrum Studiów Strategicznych i Międzynarodowych, 18.9.2017.
- 13 Światowa Organizacja Handlu, Rosja - Środki dotyczące ruchu tranzytowego, sprawozdanie panelu, dokument WTO WT/DS512/R z 5.4.2019 roku
- 14 Podstawą prawną jest „Umowa o wolnym handlu między Wspólnotą Niepodległych Państw (CIS-FTA)”.
- 15 Układ o stowarzyszeniu między Unią Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Ukrainą, z drugiej strony.
- 16 Pogłębiona i kompleksowa umowa o wolnym handlu (DCFTA)
- 17 Światowa Organizacja Handlu, Rosja - Środki dotyczące ruchu tranzytowego, sprawozdanie panelu, dokument WTO WT/DS512/R z 5.4.2019, pkt. 7.130-7.131.
- 18 Światowa Organizacja Handlu, Rosja - Środki dotyczące ruchu tranzytowego, sprawozdanie panelu, dokument WTO WT/DS512/R z 5.4.2019, pkt. 7.146-7.147.
- 19 Kwestia ta dotyka samej istoty zbioru postanowień prawnych WTO, a w konsekwencji przedstawia wiele środków ograniczających handel w wielu różnych obszarach jako wyraz polityki państwa członkowskiego. Zróżnicowane podejście wydaje się rozsądne. Frank Altemöller, Handel und Umwelt im Recht der Welthandelsorganisation WTO: Umweltrelevante Streitfälle in der Spruchpraxis zu Artikel III und XX GATT, Frankfurt a.M., 1998, s. 306 i nast. A także, Welthandelsordnung und einzelstaatliche Umweltschutzpolitik - Ein Widerspruch? Grundlegende Probleme und Ansätze einer zukünftigen Beurteilung umweltpolitischer Maßnahmen vor dem Hintergrund der bisherigen GATT/WTO-Spruchpraxis, *Rechts Zeitschrift des Max-Planck-Instituts für ausländisches und internationales Privat- und Wirtschaftsrecht* Hamburg, Vol. 64 (2000), ss. 213-255.
- 20 Światowa Organizacja Handlu, United States - Tariff Measures from Certain Goods from China, Report of the Panel, dokument WTO WT/DS543/R, z 15.9.2020; Jingyuan (Joey) Zhou, No Unilateral Action - WTO Panel ruled U.S. Section 301 Tariffs on Chinese Imports inconsistent with WTO obligation, insights, *American Society of International Law*, vol. 24, issue 26, 5.10.2020.
- 21 Zob. na przykład: Światowa Organizacja Handlu, United States - Tariff Measures from Certain Goods from China, Notification of an appeal by the United States under Article 16 of the Understanding on Rules and Procedures governing the settlement of disputes, dokument WTO WT/DS543/R, z 27.10.2020 r.: „Zgodnie z art. 16 Uzgodnienia w sprawie zasad i procedur regulujących rozstrzyganie sporów (DSU) Stany Zjednoczone niniejszym powiadamiają Organ Rozstrzygania Sporów o swojej decyzji o odwołaniu się od kwestii prawnych zawartych w raporcie Panelu w sprawie Stany Zjednoczone - Środki taryfowe dotyczące niektórych towarów z Chin (WT/DS543/R i WT/DS543/R/Add.1) oraz interpretacji prawnych opracowanych przez Panel. W chwili obecnej nie można wskazać żadnej jednostki organizacyjnej Organu Apelacyjnego, która rozpatrzyłaby to odwołanie zgodnie z art. 17.1 DSU. Stany Zjednoczone porozumieją się z Chinami, aby strony mogły ustalić dalsze postępowanie w tym sporze”.
- 22 Przedstawiciel Handlowy Stanów Zjednoczonych, Biuro Wykonawcze Prezydenta Stanów Zjednoczonych, Raport w sprawie Organu Apelacyjnego Światowej Organizacji Handlu, luty 2020 r.
- 23 We wstępie do „Raportu w sprawie Organu Apelacyjnego” przedstawiciel handlowy USA stwierdza: „... W szczególności Organ Apelacyjny zwiększył zobowiązania USA i zmniejszył prawa USA poprzez nieprzestrzeganie zasad WTO, zajmowanie się kwestiami, do których nie jest uprawniony, podejmowanie działań, do których nie jest uprawniony oraz interpretowanie porozumień WTO w sposób nieprzewidywany przez członków WTO, którzy zawarli te porozumienia. To ciągle przekraczanie uprawnień jest wyraźnie sprzeczne z ograniczonym mandatem Organu Apelacyjnego, określonym w zasadach WTO ... Na bardziej fundamentalnym poziomie wspomniane przekraczanie uprawnień narusza również podstawowe zasady rządu Stanów Zjednoczonych. Nie ma legitymacji w naszym demokratycznym, konstytucyjnym systemie, aby naród poddał się zasadzie narzuconej przez trzy osoby siedzące w Genewie, bez zgody Stanów Zjednoczonych ani zgody Kongresu Stanów Zjednoczonych ...”, również krytyczne jest: Jorge Miranda/Manuel Sánchez-Miranda, *The Way the AB Has Approached WTO Case Law Is Not Helping* (parts I, II and III), *Regulating for Globalization Blog*, Wolters Kluwer, 5.-8.11.2019 r.)
- 24 Wynika to z Art. 17:12 DSU: „Organ Apelacyjny ustosunkuje się do każdej z kwestii podniesionych zgodnie z ust. 6 w trakcie postępowania odwoławczego”. Ustęp 6 stanowi: „Odwołanie ogranicza się do kwestii prawnych ujętych w raporcie panelu i interpretacji prawnych opracowanych przez panel”
- 25 W tym celu Art. 3:1 DSU: „Członkowie potwierdzają, że przestrzegają zasad rozstrzygania sporów stosowanych dotychczas na mocy art. XXII i XXIII GATT 1947, a także zasad i procedur, które zostały dalej opracowane i zmodyfikowane w niniejszym dokumencie”.
- 26 Zob. także: Yuka Fukunga, *Civil Society and the Legitimacy of the WTO Dispute Settlement system*, *Booklyn Journal of International Law*, Vol. 34, Issue 1, 2009, s. 85-117; na temat podstaw zob. dalej: Christian Rauh/Michael Zürn, *Authority, politicization, and alternative justifications: endogenous legitimation dynamics in global governance*, *Review of International Political Economy* 2020, ss. 583-611; Jonas Tallberg/Michael Zürn, *The legitimacy and legitimation of international organizations: introduction and framework*, *The Review of International Organizations* 2019, ss. 581-606 oraz Michael Zürn, *A Theory of Global Governance: Authority, Legitimacy and Contestation*, Oxford 2018, ss. 62-88.)
- 27 Zob. na przykład: World Trade Organization, *Historic development of the WTO dispute settlement system, The system under GATT 1947 and its evolution over the years*, Genf 2020, a także: Craig VanGrasstek, *The History and Future of the World Trade Organization*, *World Trade Organization* ss. 229-270 (jeśli chodzi o skład paneli I Organu Apelacyjnego s. 258 f), Genewa 2013.
- 28 Dokument WTO JOB/DSB/1/add.12 z 30.4.2020. Zobacz także: World Trade Organization, General Council, DG Azevêdo to launch intensive consultations on resolving Appellate Body impasse, Genewa, 9.12.2019 oraz: Bashar H. Malkawi, *Born out of Necessity: MPIA Arbitration and WTO, Regulating for Globalization Blog*, 16.6.2020; Elisa Baroncini, *The EU Approach to Overcome the WTO Dispute Settlement Vacuum: Article 25 DSU Interim Appeal Arbitration as a Bridge Between Renovation and Innovation*, w: Meredith Kolsky Lewis/Junji Nakagawa/Rostam J. Neuwirth/Colin B. Picker/Peter-Tobias Stoll (Eds.), *A Post-WTO International Legal Order*, Cham 2020, ss. 115-132.
- 29 Art. 25:1 DSU stanowi: „Przyspieszony arbitraż w ramach WTO jako alternatywny sposób rozstrzygania sporów może ułatwić rozwiązanie niektórych sporów, które dotyczą kwestii jasno określonych przez obie strony”.
- 30 Dokument WTO JOB/DSB/1/add.12 z 30.4.2020.
- 31 Szczegóły: Frank Altemöller, *Perspectives for the World Trade System: From Multilateral Integration to Free Trade Agreements*, w: *Global Trade and Customs Journal* 2016, Vol. 11, Issue 7&8, ss. 320-327
- 32 Frank Altemöller, *Bilateralism and Unilateralism: The Future of International Trade Relations?*, in: *Global Trade and Customs Journal* 2018, Vol. 13, Issue 2, ss. 62-68.
- 33 Zob. na przykład: Robert Kagan, *The Jungle Grows Back, America and our Imperiled World*, New York 2018.

34 Zobacz także: Bertelsmann Stiftung (red.), Bernard Hoekmann, Revitalizing Multilateral Governance at the World Trade Organization, Gütersloh 2018 oraz Bertelsmann Stiftung (red.), Robert Mc Dougall, Revitalizing the WTO, Settling Trade Disputes in a Turbulent Multipolar World, Gütersloh 2019; George Papaconstantinou and Jean Pisani-Ferry, Global Governance: Demise or Transformation? Progress report on the Transformation of Global Governance Project 2018-2019, European University Institute 2019 and: Centre for International

Governance Innovation, CIGI Expert Consultation on WTO Reform, Special Report: Spring 2019.

35 Niniejsze opracowanie jest zaktualizowaną i rozszerzoną wersją artykułu "The WTO without dispute settlement? Arguments and perspectives in the crisis of multilateralism", published in the "Neue Zeitschrift für Verwaltungsrecht" (NVwZ), Verlag C.H. Beck, Munich 2020.

Kamila Mróz

Dyrektywa w sprawie należytej staranności przedsiębiorstw (Corporate Sustainability Due Diligence Directive, CSDDD) została przyjęta przez Parlament Europejski

24 kwietnia 2024 r. Parlament Europejski przyjął długo procedowaną dyrektywę Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDDD, Dyrektywa w sprawie należytej staranności przedsiębiorstw).

Głównym celem CSDDD jest przeciwdziałanie negatywnym skutkom związanym z prowadzeniem działalności biznesowej dla praw człowieka oraz środowiska, poprzez wprowadzenie obowiązku realizacji należytej staranności dla określonych grup przedsiębiorstw.

Jacy przedsiębiorcy zostali objęci zastosowaniem CSDDD?

Zakres podmiotowy CSDDD jest szeroki. Dyrektywa obejmuje zarówno przedsiębiorstwa z krajów UE, jak i przedsiębiorstwa utworzone zgodnie z ustawodawstwem państw trzecich. Artykuł 2 CSDDD wyróżnia trzy grupy, które zostaną poddane obowiązkowi związanym z należyłą starannością.

W przypadku przedsiębiorstw utworzonych na podstawie ustawodawstwa państw członkowskich podmioty spełniające poniższe warunki zostaną objęte zakresem dyrektywy:

1. Przedsiębiorstwa, które w ostatnim roku obrotowym, za który zostało lub powinno zostać sporządzone roczne sprawozdanie finansowe, zatrudniały średnio ponad 1000 pracowników, a ich przychód netto w skali światowej przekroczył 450 mln EUR;
2. Przedsiębiorstwa, które same nie osiągnęły progów wskazanych powyżej, ale były "nadrzędną" spółką dominującą (spółka, która znajduje się na samej górze grupy kapitałowej, ang. ultimate parent company) w grupie, która osiągnęła te progi w ostatnim roku obrotowym, za który zostało lub powinno zostać sporządzone skonsolidowane roczne sprawozdanie finansowe;
3. Przedsiębiorstwa, które zawarły lub są "nadrzędną" spółką dominującą grupy, która zawarła z niezależnymi spółkami zewnętrznymi umowy franczyzowe lub licencyjne w UE w zamian za opłaty licencyjne wynoszące po-

nad 22,5 mln EUR, jeżeli umowy te zapewniają wspólną tożsamość, wspólną koncepcję biznesową i stosowanie jednolitych metod prowadzenia działalności; oraz pod warunkiem, że spółka wygenerowała lub jest "nadrzędną" spółką dominującą w grupie, która w ostatnim roku obrotowym wygenerowała przychód netto w wysokości przekraczającej 80 mln EUR w skali światowej.

Kryterium dotyczące liczby pracowników nie ma zastosowania do przedsiębiorstw spoza UE, natomiast pozostałe warunki pozostają analogiczne.

Jak kształtują się główne obowiązki z CSDDD?

Wśród głównych zmian, które zostaną wprowadzone na mocy CSDDD wymienia się:

- obowiązek uwzględnienia należytej staranności w odniesieniu do respektowania praw człowieka i kwestii środowiskowych dla określonych grup przedsiębiorstw;
- zachowanie obowiązkowej należytej staranności mającej na celu ograniczenia negatywnych skutków w zakresie działalności własnej przedsiębiorstw, ich jednostek zależnych oraz odnoszących się do tzw. łańcucha działalności;
- zobowiązanie przedsiębiorstw do przeprowadzenia procesu składającego się z sześciu kroków dążących do zapewnienia należytej staranności – i) uwzględnianie należytej staranności w polityce przedsiębiorstw i zarządzaniu ryzykiem, ii) identyfikację i ocenę faktycznych i potencjalnych negatywnych skutków dla praw człowieka i kwestii środowiskowych, iii) zapobieganie potencjalnym negatywnym skutkom, ich wstrzymanie oraz podejmowanie działań naprawczych, iv) wdrożenie procedur skargowych dostępnych w przypadku uzasadnionych obaw dotyczących faktycznych lub potencjalnych negatywnych skutków w działalności przedsiębiorstw, v) monitorowanie skuteczności i adekwatności podejmowanych działań dotyczących

należytej staranności, vi) publikowanie na stronie internetowej przedsiębiorstwa sprawozdania rocznego w odniesieniu do obszarów objętych CSDDD (z zastrzeżeniem, że obowiązek nie dotyczy podmiotów zobowiązanych do raportowania zgodnie z CSRD);

- obowiązek przyjęcia i implementacji planów transformacji przedsiębiorstw na rzecz łagodzenia zmian klimatycznych;
- odpowiedzialność cywilna przedsiębiorstw za szkody powstałe w wyniku negatywnych skutków działalności biznesowej oraz możliwość nakładania przez wskazane organy sankcji w razie naruszeń CSDDD.

Jak zmiany wpłyną na sektor finansowy?

W aktualnym kształcie, w odniesieniu do sektora finansowego, CSDDD obejmuje jedynie górny łańcuch działalności związany z wewnętrznymi operacjami instytucji finansowych. Oznacza to, że ich główne działania polegające na świadczeniu usług finansowych obecnie znajdują się obecnie poza zakresem dyrektywy. W ramach preambuły CSDDD zostało sformułowane oczekiwanie w stosunku do instytucji finansowych dotyczące woluntarnego uwzględniania negatywnych skutków dla praw człowieka oraz środowiska i wykorzystywania swoich wpływów w celu oddziaływania na inne przedsiębiorstwa.

Dodatkowo warto zwrócić uwagę na postanowienie CSDDD stanowiące o tym, że dwa lata po wejściu dyrektywy w życie, Komisja przedstawi raport dotyczący ewentualnej konieczności wprowadzenia dodatkowych wymagań dla firm świadczących usługi finansowe. Oznacza to, że niewykluczone jest wprowadzenie zapisów rozszerzających aktualnie obowiązujący zakres wymogów po stronie instytucji finansowych.

Co dalej?

Kolejnym krokiem będzie oficjalne zatwierdzenie tekstu CSDDD przez Radę, a następnie jego publikacja w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej – oczekuje się, że nastąpi to w maju 2024, bądź z początkiem lata 2024. Państwa członkowskie będą miały następnie dwa lata na transpozycję CSDDD do krajowych porządków ustawodawczych. W przypadku największych przedsiębiorstw objętych zakresem regulacji nowe obowiązki zaczną być wiążące już trzy lata po wejściu CSDDD w życie.

Kamila Mróz - Adwokat, Senior Managing Associate, Doradztwo Regulacyjne dla Sektora Finansowego i Fin-Tech kmroz@deloittece.com

Źródło: <https://www2.deloitte.com/pl/>

Dwie duże marki chińskich samochodów w tym roku trafią do sprzedaży w Polsce

23 kwietnia 2024

Według danych IBRM Samar w Polsce w pierwszych dwóch miesiącach 2024 roku zarejestrowano 533 auta chińskich producentów. Jednak niedługo mogą się one pojawiać na polskich drogach znacznie częściej, ponieważ swoją obecność na tutejszym rynku zapowiedziało już kilku kolejnych producentów z Państwa Środka. Chińskich samochodów, przede wszystkim elektryków, coraz więcej sprzedaje się również w Europie. Prognozy zakładają, że ich udział w europejskim rynku do 2025 roku ma zostać niemal podwojony. – Jakość produktów dostarczanych przez chińskich producentów jest dzisiaj zdecydowanie lepsza i dlatego one z powodzeniem konkurują z producentami europejskimi – mówi Wojciech Drzewiecki, prezes IBRM Samar.

– Patrząc na to, co się dzieje w salonach dealerskich, widać wyraźnie, że sporo ludzi interesuje się chińskimi markami samochodów, jest duża zmiana podejścia. O ile w poprzednich latach chińskie marki nie były traktowane

zbyt poważnie ze względu na jakość ich produktu, o tyle dzisiaj jest ona zdecydowanie lepsza. Niektóre z tych marek są na dodatek kojarzone z producentami europejskimi, więc stoi za nimi pewna tradycja, która przyciąga klientów do salonów. Widać to także w polskich salonach, gdzie zainteresowanie tymi samochodami jest duże, a na rynku europejskim część chińskich marek rozwija się już bardzo dynamicznie – mówi agencji Newseria Biznes Wojciech Drzewiecki.

Jak wskazuje Polski Instytut Ekonomiczny, Chiny są największym producentem i konsumentem aut elektrycznych na świecie. Ich udział w globalnej sprzedaży w 2022 roku wyniósł 60 proc., podczas gdy UE – 21 proc. i USA – 8 proc. W Europie sprzedaje się coraz więcej elektryków „made in China” – w tej chwili stanowią one ok. 8 proc. sprzedaży nowych samochodów elektrycznych, a szacuje się, że do 2025 roku ich udział ma już wzrosnąć do 15 proc.

– Marki chińskie cieszą się na świecie coraz większą

popularnością i na niektórych rynkach stanowi to już duży problem ze względu na konkurencję, jaką powodują dla lokalnych producentów samochodów. W Europie ich udział nie jest jeszcze tak duży, ale będzie się zwiększał i to szybko – mówi prezes Instytutu Badań Rynku Motoryzacyjnego Samar.

W ekspansji chińskich marek – takich jak Great Wall Motor, SAIC czy BYD – na europejski rynek pomagają subsydiowane rządowe kredyty: szacuje się, że w latach 2016–2022 Pekin przekazał producentom aut wsparcie na łączną kwotę 57 mld dol. Poza tym sprzyjają im również m.in. niższe koszty pracy i tańsza energia, a duży wolumen sprzedaży pozwala chińskim producentom osiągać korzyści skali i znacząco obniżać koszty jednostkowe produkcji. Wszystko to przekłada się na znaczną przewagę konkurencyjną, która wyraża się przede wszystkim w niższej cenie. Ekspert wskazuje, że ceny chińskich modeli samochodów są niższe od europejskich producentów o ok. 20 proc. Ponadto ich rosnącej popularności sprzyja też coraz lepsza jakość. Chiny stały się już doświadczonej i innowacyjnymi producentami EV, a chińskie auta przestały być postrzegane jako „chińszczyzna”, czyli synonim taniej tandety.

– Produkt chiński jest dzisiaj produktem dobrej jakości, produktem dostosowanym do rynku, na którym jest sprzedawany. To już nie jest samochód, do którego nie chcielibyśmy wsiadać. Chińscy producenci odrobili lekcję, a połączenie chińskich rozwiązań technicznych z europejskim designem powoduje, że zainteresowanie tymi autami rośnie. Jakość produktów dostarczanych przez chińskich producentów jest dzisiaj zdecydowanie lepsza i dlatego one z powodzeniem konkurują z producentami europejskimi – ocenia Wojciech Drzewiecki. – Oferta pochodząca od producentów chińskich jest bardzo atrakcyjna i jeżeli nie zostanie ograniczona przez działania legislatora, który nałoży odpowiednio wysokie cła, to tych samochodów będzie się sprzedawało coraz więcej. To oczywiście wymusi zmiany w ofercie europejskich producentów, bo tutaj te różnice cenowe są faktycznie duże.

Ekspansja marek z Państwa Środka mocno niepokoi europejskich producentów samochodów. Szczególnie zagrożone są Niemcy i Francja – najwięksi producenci aut elektrycznych w UE, których udziały w europejskim rynku w I kwartale 2023 roku wyniosły odpowiednio 22 proc. i 16 proc.

– Stąd też działania Unii Europejskiej dotyczące ewentualnego ocenia tych pojazdów, żeby zmniejszyć konkurencyjność i dać szansę rozwoju europejskim producentom. Na rynku amerykańskim te cła już istnieją, a więc rozwój marek chińskich został tam zahamowany, ale poza Europą i poza Stanami Chińczycy trzymają się mocno i rozwijają się bardzo dynamicznie – mówi ekspert IBRM Samar.

Bruksela pracuje nad przepisami wprowadzającymi cła antysubsydiacyjne na elektryki importowane z Chin (w związku z dotowaniem ich produkcji przez rząd w Pekinie), czego skutkiem będzie wzrost ich cen. W tej chwili standardowe cło na EV wynosi 10 proc., ale mówi się, że Komisja Europejska planuje podwyższenie ich do 20 czy nawet 25 proc. (w Stanach Zjednoczonych stawka wynosi 27,5 proc.). Zgodnie z decyzją KE od 7 marca br. importowane z Chin pojazdy elektryczne muszą już być rejestrowane celnie. Jak zauważa Polski Instytut Ekonomiczny, ostra reakcja chińskich władz na działania Komisji Europejskiej sugeruje, że Europa i Chiny mogą stanąć przed perspektywą wojny handlowej.

– Te opłaty zmniejszyłyby atrakcyjność cenową tych aut, powodując tym samym, że ich konkurencyjność byłaby zdecydowanie mniejsza. Natomiast nie sądzę, aby w Europie myśłano o blokadzie chińskich produktów, czyli niedopuszczeniu ich do poruszania się po europejskich drogach. Tego typu blokada mogłaby się spotkać z retorsją Chin, które ograniczyłyby możliwości producentów europejskich w zakresie sprzedaży ich produktów na terenie Chin. A chiński rynek jest dla nich bardzo atrakcyjny ze względu na swoją wielkość – zwraca uwagę Wojciech Drzewiecki.

Auta z Chin widoczne są już także na polskim rynku. W końcówce ubiegłego roku w Polsce zadebiutowały marki Omoda, Voyah, MG, Baic, które oferują nowoczesne, niedrogo i dobrze wyposażone SUV-y: zarówno elektryki, jak i samochody spalinowe. Jednak to dopiero początek ofensywy, ponieważ swoją obecność na polskim rynku zapowiedziało już kilku kolejnych producentów z Chin. To oznacza, że „chińczyki” mogą niedługo znacznie częściej pojawiać się na polskich drogach.

– Na polskim rynku jest jeszcze niewiele chińskich marek. Ich udział wynosi dzisiaj między 3 a 4 proc. Mogłoby się wydawać, że to sporo, ale 98 proc. tego udziału jest konsumowane tylko przez jedną markę, Volvo, która jest w Polsce obecna od lat. Mimo że jej właścicielem jest firma chińska, to postrzegamy ją raczej jako markę europejską, szwedzką, bo ze Szwecji ta marka się wywodzi – mówi prezes Instytutu Badań Rynku Motoryzacyjnego Samar. – Dwie duże chińskie marki wejdą w połowie tego roku i myślę, że dopiero ich pojawienie się może wywołać rewolucję.

Według danych IBRM Samar w Polsce w pierwszych dwóch miesiącach tego roku zarejestrowano 533 auta chińskich marek, przy czym 3/4 stanowiły pojazdy marki MG (marka o brytyjskich korzeniach przejęta przez Chińczyków w 2007 roku), która znalazła 411 nabywców. W ogólnym rankingu marek osobowych po dwóch pierwszych miesiącach br. MG zajmowała 27. pozycję, wyprzedzając takich producentów jak Mitsubishi, Jeep czy Fiat. Najpopularniejszym modelem chińskiej marki jest mierzący

ponad 4,6 m model HS (221 sprzedanych egzemplarzy), natomiast elektryczny model MG4 znalazł 46 nabywców – to wynik lepszy niż w przypadku elektryków marki Renault (43) czy Toyoty (21).

Na polskim rynku powoli rozkręca się również inna chińska marka – BAIC, która w ofercie ma dwa modele SUV,

ale niebawem rozszerzy ją o kolejne nowości, w tym linię samochodów terenowych z serii BJ. W pierwszych dwóch miesiącach tego roku zarejestrowano w Polsce 88 aut marki BAIC.

źródło: Newseria

Od redakcji: polskie tłumaczenie poniższej publikacji miało miejsce w wydaniu Monitora Prawa Celnego i Podatkowego nr 3/2024

Pashko Pavlo, Pashko Dalyna

Економічні механізми інфраструктурних змін структур контролю за рухом товарів в середині країни

Ukraine. Economic mechanisms of infrastructural changes in the structures of control over the movement of goods within the country

Резюме

Запропоновано новий підхід в визначенні інфраструктурних змін в управлінні та реалізації податкової та митної справи, контролю за їх діяльністю, зменшення корупції на основі впровадження електронної інтегрованої системи відслідковування руху товарів по всьому ланцюгу поставки в різних країнах, безперервного податкового, митного та аудиторського контролю від кордону до кінцевого покупця.

Summary

The new approach is proposed in determining infrastructural changes in the management and implementation of tax and customs affairs, control over their activities, reduction of corruption based on the implementation of the electronic integrated system for tracking the movement of goods throughout the supply chain in different countries, continuous tax, customs and audit control from the border to the final buyer.

Key words: proposed in determining infrastructural changes

Головна причина виникнення корупції на митниці – можливість продажу всередині країни товару, який ввезений та територію України з порушенням або приховуванням від митного контролю, без контролю законності ввезення такого товару.

Досягнення необхідного ефекту в боротьбі з цим явищем можливо виключно в побудові системи тісної співпраці структур, які відповідають за контроль переміщення та продажу товарів всередині країни, контроль за їх якістю та безпекою.

В першу чергу це митна, податкова та прикордонна служби, БЕБ.

Регулярна зміна керівників податкового та митного напрямків, їх структур, без зміни системи контролю за

рухом та продажом товарів в країні не дала очікуваного ефекту.

Очікуваний ефект у вигляді розвитку економіки країни, підвищення вітчизняного виробництва товарів, підвищення доходної частини бюджету, збільшенню товарообігу через митний кордон країни, зменшення корупції, прозорості та прогнозованості у оподаткуванні, може бути досягнутий за рахунок введення контролю за рухом товарів від моменту їх ввезення на територію України до моменту продажу за допомогою електронного обігу та використання інформації про ці товари та суб'єктів їх переміщення, купівлі та продажу.

При цьому, спрощення контролю буде досягатися шляхом спрощення процедур на кордоні, переміщенням

контролю в середину країни за допомогою механізмів бухгалтерського обліку, податкового, митного та аудиторського контролю, системи аналізу та управління ризиками.

Такий шлях контролю обрало багато країн світу. Нова комп'ютеризована транзитна система NCTS, до якої приєдналася Україна, є прикладом часткової реалізації вказаної пропозиції – контролю за транзитним переміщенням вантажів.

Системи контролю можуть та повинні базуватися на системі електронного обігу бухгалтерської, податкової та митної інформації, її зв'язки з інформацією від інших джерел як зовні, так і всередині країни.

Податки, які на основі норм законів можуть бути сплачені в митницях на основі попередньої інформації (яка не завжди відповідає кінцевим документам) повинні (або можуть) бути сплачені всередині країни після підтвердження законності ввезення товару в країну. Такий підхід різко зменшує джерело можливої корупції на митниці, в податкових органах, в прикордонній службі та інших контролюючих органах.

Реалізація цієї ідеї може бути досягнута шляхом приведення систем бухгалтерського та податкового обліку товарів всередині країни та системи обліку товарів зовнішньоекономічної діяльності, переміщення транспортних засобів через кордон до єдиних стандартів зі значним додатковим розширенням УКТ ЗЕД для цілей автоматизованої електронної ідентифікації товарів, використання такої класифікації не тільки на митниці, але і в структурах в середині країни.

Такий підхід надає можливість порівняти на електронному рівні товари, які ввезені, та товари, які продані всередині країни, що ліквідує основу для їх фальсифікації, дозволить контролювати не тільки їх митну вартість, як базу нарахування митних податків, але також бази нарахування внутрішніх податків.

В Україні система електронного обігу інформації стала реальністю, тому реалізація запропонованого теж є можливою реальністю.

В митному кодексі України зазначено, що митна політика є складовою економічної політики.

В 90-х роках Митна служба підпорядковувалася Прем'єр-міністру України. Але на початку 2000-х голова податкової служби, який зайняв посаду Міністра фінансів та віце-Прем'єр-міністра України, змінив Положення про Міністерство фінансів, визначив йому непритаманні функції по формуванню та виконанню митної політики.

Усі останні роки Міністерство фінансів, не маючи регулюючих механізмів, намагається реалізовувати митну політику, що звело діяльність митниці практично до виконання всього лише фіскальної функції, в збиток

безпекової діяльності.

З'єднання або роз'єднання митної та податкової служб без організаційної та координуючої структури, яка буде стежити за цими процесами, не дало очікуваного ефекту. Міністерство фінансів не має в своєму складі зазначеної структури та неспроможне виконати координуючу, керуючу та контрольну функції.

В Україні існує посада Першого віце-прем'єр-міністра України - міністра економіки України. Саме Міністерство економіки забезпечує формування та реалізує державну політику економічного, соціального розвитку і торгівлі, державну зовнішньоекономічну політику.

Митна політика через митну справу регулює зовнішньоекономічну діяльність. Механізми митно-тарифного та нетарифного регулювання є складовою зовнішньоекономічної політики, а їх реалізація через митну справу є складовою митної політики. Саме Міністерство економіки має у своєму складі підрозділи, які займаються цими заходами.

Податкова справа базується та є складовою політики економічного розвитку і торгівлі, а не тільки державно-фінансової політики. Через регулювання податків досягаються ефекти стимулювання та розвитку вітчизняної промисловості та підприємництва. Економічний розвиток України може бути активований за рахунок інституціонального розподілу повноважень, коли Міністерство економіки буде відповідати за наповнення державного бюджету, а Міністерство фінансів – за розумне використання отриманих коштів.

В Україні введено посаду Віце-прем'єр-міністра з інновацій, розвитку освіти, науки та технологій – міністра цифрової трансформації. Саме ця посада може бути координатором структур, які задіяні в формуванні механізмів інформаційної обробки інформації про створення, переміщення та продаж товарів, контролю за їх якістю та безпечністю на території України. Така робота можлива лише при створенні єдиної централізованої міжвідомчої інформаційно-комунікативної та інформаційно-аналітичної системи та бази даних з економічних питань для усіх державних органів, яка на першому етапі може об'єднати бази даних митної, податкової та прикордонної служби, БЕБ. Для формування механізмів контролю за переміщенням товарів можливо використовувати науковий потенціал наукових та навчальних структур України, міжнародний досвід, що є функцією Віце-прем'єр-міністра по інноваціям, розвитку освіти, науки та технологій — міністра цифрової трансформації.

Саме ці дві посади можуть та повинні стати організаторами економічних механізмів, які зменшать та подолають явища корупції та привласнення державних коштів.

Для цього необхідні зміни в існуючі закони, які дадуть змогу реалізувати економічні механізми інфраструктурних змін структур контролю за рухом товарів в середині країни, їх якістю та безпекою.

В країні, наприклад, на першому етапі можливо створити управлінську структуру - Державну економічну адміністрацію України (за прикладом обласних державних адміністрацій з підпорядкуванням їй окремих юридичних осіб) (малюнок 1).

Для реалізації схеми пропонується визначення рівнів відповідальності й прав різних структур і, відповідно, їх керівників.

Перший віце-прем'єр-міністр України - міністр економіки спільно з Віце-прем'єр-міністром України - міністром цифрової трансформації визначають необхідний рівень забезпечення національних інтересів та доводять показники Державній економічній адміністрації України (ДЕАУ). Перший віце-прем'єр-міністр України подає пропозиції Кабінету Міністрів про призначення Голови ДЕАУ. Призначає керівників Державної податкової служби (ДПСУ), Державної митної служби (ДМСУ), БЕБ.

ДЕАУ як головний орган:

Відповідає за координацію з питань реалізації податкової та митної справи, протидії правопорушенням, що посягають на функціонування економіки держави.

– формує та доводить стратегічні завдання для податкової та митної служб, БЕБ;

– координує діяльність податкової, митної служб та БЕБ. У такому разі може бути впорядкований розподіл функцій: ті, що дублюються, можуть бути залишені у ДЕАУ;

– готує подання Першому віце-прем'єр-міністру України про призначення керівників податкової, митної служб, БЕБ;

– призначає заступників керівників податкової, митної служб, БЕБ;

– супроводжує та адмініструє єдину централізовану міжвідомчу інформаційно-комунікативну та інформаційно-аналітичні системи та базу даних з економічних питань;

– установлює єдині обґрунтовані прогностичні показники для податкових, митних органів та БЕБ, формує об'єднані підрозділи статистики, розробляє методики прогностичних оцінювань дохідної частини бюджету на основі інформації єдиної бази даних, готує кадри, розробляє науково обґрунтовані перспективи розвитку тощо;

– контролює роботу підлеглих, організує оперативно-розшукову роботу антикорупційних підрозділів власної безпеки у складі БЕБ тощо.

Податкова та митна служба виконують податкову та

митну справу. Вони повинні мати визначений державою статус, який дозволяє в рамках єдиної ДЕАУ бути окремими юридичними особами з керівником, який має право мобільності та самостійності в прийнятті рішень, віддаванні наказів, вирішенні структурних та кадрових питань, у тому числі щодо керівників відповідних територіальних органів, прийнятті кінцевих рішень з питань податкової чи митної справи. Йому безпосередньо повинні підпорядковуватися відповідні територіальні органи.

БЕБ, як окрема юридична особа, з керівником, який підпорядкований голові ДЕАУ, в тісній співпраці та інформаційній підтримці податкової та митної службами повинен використовувати права на здійснення оперативно-розшукової діяльності; проведення досудових слідчих дій за статтею «контрабанда» та статтями в межах передбаченої законом підслідності; збір та реалізацію інформації про порушення законодавства під час виконання і податкових, і митних зобов'язань платниками податків та працівниками контрольних органів, під час переміщення товарів через митний кордон України та їх продажу тощо.

БЕБ як окрема незалежна структура, виведена з підпорядкування податковій та митній службам, сприятиме поліпшенню правоохоронних функцій, підвищенню показників її діяльності. Розташування працівників БЕБ в підрозділах податкових та митних органів, надання їм функції контролю за діями податківців та митників буде основою для попередження корупційних дій цих працівників.

Усі ці завдання краще виконувати спільно, під єдиним стратегічним (Першого віце-прем'єр-міністр України) та оперативним (ДЕАУ) керівництвом.

Центром по прийняттю рішень по інформатизації процесів податкової та митної справи, контролю за переміщенням, продажу товарів, їх якістю та безпекою повинен стати віце-прем'єр-міністр України- міністр цифрової трансформації. Єдина централізована інформаційно-комунікативна система та база даних з економічних питань повинна в перспективі супроводжуватися Міністерством цифрової трансформації. В умовах обмеження коштів на створення нової бази даних можливо використовувати існуючі бази даних з переведенням їх супроводження в подальшому до вказаного міністерства.

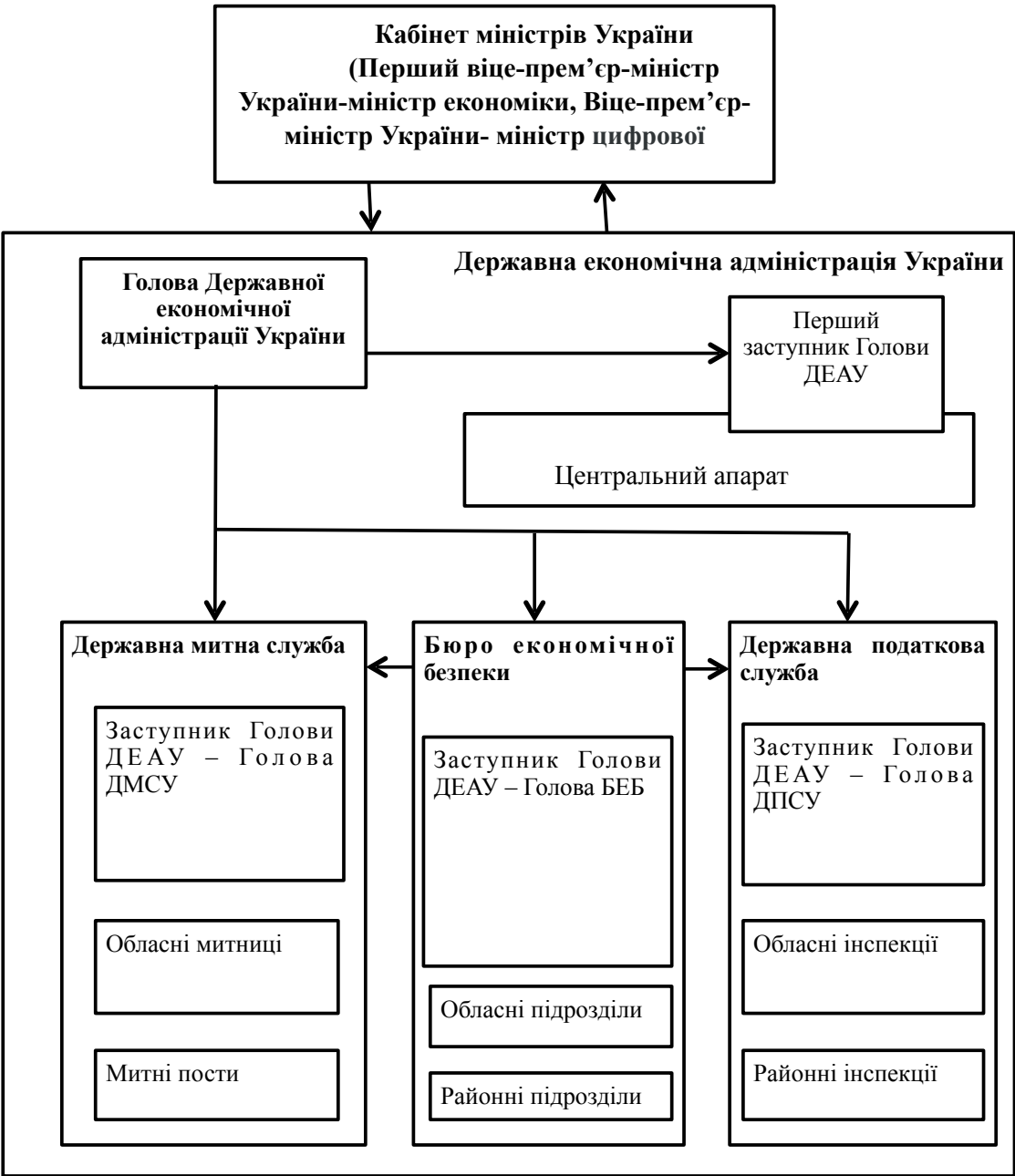
При створенні запропонованої структури під час війни краще змінити завдання та функції існуючих структур без реорганізації, що приведе до отримання позитивного ефекту без масового звільнення та заміни державних службовців, що практично ніколи не давало очікуваного ефекту в боротьбі з корупцією.

Подальший розвиток податкової та митної справи базується на створенні та впровадженні електронної

інтегрованої системи відслідковування руху товарів по всьому ланцюгу поставки в різних країнах, безперервного податкового, митного та аудиторського контролю від кордону до кінцевого покупця на основі уніфікованого товарознавчого опису товарів, введення його в бухгалтерський, податковий та митний облік, який буде здійснюватися в електронному вигляді; використання універсального індикатора події (товару) при маркуванні товару та його обробка на шляху постачання із використанням штучного інтелекту.

Перехід на новий рівень управління дозволить створити механізм, який буде більш ефективно працювати на забезпечення національних інтересів та безпеки України.

ПАШКО Павло Володимирович
Заслужений діяч науки і техніки України доктор економічних наук
професор - pashko.pavlo@gmail.com
ORCID: 000-0002-2697-751X
ПАШКО Даляна Василівна -доктор економічних наук
Доцент - pashko.dalyana@gmail.com
ORCID: 0000-0002-1160-6396

Малюнок 1. Пропозиція до структури Державної економічної адміністрації України.

Rządowe Centrum Legislacji – 5/24

Rządowy Proces Legislacyjny

Prezentowany na stronach RCL od dnia 12.04.2024 do dnia 10.05.2024 r.

Wykaz obejmuje wybrane projekty tj. w toku, przyjęte, archiwalne

Hasło / nr wykazu	Tytuł
Akcyza 858	15.04.2024 - Rozporządzenie Ministra Finansów w sprawie elementów zabezpieczenia umieszczanego na opakowaniach jednostkowych wyrobów tytoniowych sprzedawanych w wolnych obszarach celnych podróżnym udającym się do krajów trzecich lub niebędących wyrobami akcyzowymi - https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12384100
Akcyza 858	15.04.2024 – Rozporządzenie Ministra Finansów w sprawie elementów zabezpieczenia umieszczanego na opakowaniach jednostkowych wyrobów tytoniowych sprzedawanych w wolnych obszarach celnych podróżnym udającym się do krajów trzecich lub niebędących wyrobami akcyzowymi - https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12384101
Akcyza 858	15.04.2024 - Rozporządzenie Ministra Finansów w sprawie elementów zabezpieczenia umieszczanego na opakowaniach jednostkowych wyrobów tytoniowych sprzedawanych w wolnych obszarach celnych podróżnym udającym się do krajów trzecich lub niebędących wyrobami akcyzowymi - https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12384102
Uposażenia RD 38	18.04.2024 - Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie wielokrotności kwoty bazowej stanowiącej przeciętne uposażenie funkcjonariuszy Służby Celno-Skarbowej - https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12384250
Podatki UD 49	29.04.2024 - Ustawa zmieniająca ustawę o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług oraz niektórych innych ustaw - https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12384654
Akcyza, podatki UD 53	06.05.2024 - Projekt ustawy o zmianie ustawy o podatku akcyzowym oraz niektórych innych ustaw - https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12384805

Źródło: <http://legislacja.rcl.gov.pl/>

Dziennik Ustaw

Przegląd zmian w przepisach celnych i podatkowych

za okres od dnia 1 kwietnia 2024 r. do dnia 30 kwietnia 2024 r.

Dziennik Ustaw z dn. 04.04.2024

Pozycja nr 503

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 25 marca 2024 r. w sprawie wzorów dokumentów dotyczących przewozu przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przywozu z zagranicy i wywozu za granicę broni i amunicji oraz posiadania broni i amunicji przez cudzoziemców oraz obywateli polskich mających miejsce stałego pobytu poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

Dziennik Ustaw z dn. 19.04.24

Pozycja nr 601

Obwieszczenie Ministra Finansów z dnia 21 marca 2024 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie zabezpieczeń akcyzowych

Dziennik Ustaw z dn. 24.04.2024

Pozycja nr 628

Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 11 marca 2024 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy – Kodeks karny skarbowy

Wykaz aktów prawnych

dotyczących spraw celnych i podatkowych

opublikowanych w Dziennikach Urzędowych Unii Europejskiej – seria L i C
od dnia 1 kwietnia 2024 r. do dnia 30 kwietnia 2024 r.

Dziennik Urzędowy L z dnia 02.04.2024	
Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2024/1020 z dnia 27 marca 2024 r. zmieniające załączniki V i XIV do rozporządzenia wykonawczego (UE) 2021/404 w odniesieniu do pozycji dotyczących Kanady, Zjednoczonego Królestwa i Stanów Zjednoczonych w wykazach państw trzecich, terytoriów lub ich stref, z których dozwolone jest wprowadzanie do Unii przesyłek drobiu i materiału biologicznego drobiu oraz świeżego mięsa drobiu i ptaków łownych	2024/1020
Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2024/1040 z dnia 27 marca 2024 r. nakładające ostateczne cło antydumpingowe na przywóz niektórych politereftalanów etylenu pochodzących z Chińskiej Republiki Ludowej	2024/1040
Dziennik Urzędowy L z dnia 03.04.2024	
Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2024/967 z dnia 2 kwietnia 2024 r. zmieniające rozporządzenie wykonawcze (UE) 2019/1996 nakładające ostateczne cło antydumpingowe na przywóz określonej przetworzonej lub zakonserwowanej kukurydzy cukrowej w postaci ziaren pochodzącej z Królestwa Tajlandii w następstwie przeglądu wygaśnięcia na podstawie art. 11 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1036	2024/967
Dziennik Urzędowy L z dnia 05.04.2024	
Sprostowanie do decyzji wykonawczej Komisji (UE) 2023/2879 z dnia 15 grudnia 2023 r. ustanawiającej program prac dotyczący rozwoju i wykorzystywania systemów teleinformatycznych przewidziany w unijnym kodeksie celnym (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L, 2023/2879, 22 grudnia 2023 r.)	2024/90222
Sprostowanie do rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2023/265 z dnia 9 lutego 2023 r. nakładającego ostateczne cło antydumpingowe na przywóz płytek ceramicznych pochodzących z Indii i Turcji (Dz.U. L 41 z 10.2.2023)	2024/90228
Dziennik Urzędowy C z dnia 09.04.2024	
Zawiadomienie o wszczęciu przeglądu wygaśnięcia środków antydumpingowych stosowanych względem przywozu niektórych łączników rur i przewodów rurowych pochodzących z Federacji Rosyjskiej, Republiki Korei i Malezji	C/2024/2500

Dziennik Urzędowy L z dnia 10.04.2024	
Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2024/1064 z dnia 9 kwietnia 2024 r. nakładające tymczasowe cło antydumpingowe na przywóz niektórych estrów alkilofosforanowych pochodzących z Chińskiej Republiki Ludowej	2024/1064
Dziennik Urzędowy L z dnia 12.04.2024	
Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2024/1086 z dnia 11 kwietnia 2024 r. zmieniające załączniki V i XIV do rozporządzenia wykonawczego (UE) 2021/404 w odniesieniu do pozycji dotyczących Kanady i Stanów Zjednoczonych w wykazach państw trzecich, terytoriów lub ich stref, z których dozwolone jest wprowadzanie do Unii przesyłek drobiu i materiału biologicznego drobiu oraz świeżego mięsa drobiu i ptaków łownych	2024/1086
Dziennik Urzędowy C z dnia 17.04.2024	
Zawiadomienie skierowane do podmiotów gospodarczych – Nowa runda wniosków o zawieszenie ceł autonomicznych Wspólnej Taryfy Celnej na niektóre produkty przemysłowe i rolne	C/2024/2794
Dziennik Urzędowy C z dnia 24.04.2024	
Ogłoszenie o wszczęciu postępowania wyjaśniającego na podstawie Instrumentu Zamówień Międzynarodowych w odniesieniu do środków i praktyk Chińskiej Republiki Ludowej na rynku zamówień publicznych dla wyrobów medycznych	C/2024/2973
Dziennik Urzędowy L z dnia 25.04.2024	
Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2024/1219 z dnia 23 kwietnia 2024 r. zmieniające załączniki V i XIV do rozporządzenia wykonawczego (UE) 2021/404 w odniesieniu do pozycji dotyczących Kanady i Stanów Zjednoczonych w wykazach państw trzecich, terytoriów lub ich stref, z których dozwolone jest wprowadzanie do Unii przesyłek drobiu i materiału biologicznego drobiu oraz świeżego mięsa drobiu i ptaków łownych	2024/1219
Dziennik Urzędowy C z dnia 30.04.2024	
Zawiadomienie o wszczęciu przeglądu wygaśnięcia środków antydumpingowych mających zastosowanie do przywozu niektórych wyrobów ze stali powlekanej organicznie pochodzących z Chińskiej Republiki Ludowej	C/2024/2970
Zawiadomienie o wszczęciu przeglądu wygaśnięcia środków antydumpingowych mających zastosowanie do przywozu niektórych wyrobów ze stali powlekanej organicznie pochodzących z Chińskiej Republiki Ludowej	C/2024/2975

opr. Agent Celny Robert Wojciechowski

Aktualności

Komunikaty Służby Celnej (Newsletter) za okres od 12.04.2024 do 10.05.2024 r.

WAŻNE!

Przedstawione poniżej zestawienie ma jedynie wstępny (sygnalizacyjny) charakter – **oznaczono** (...).
W celu rozwinięcia tematu należy otworzyć je bezpośrednio na stronie PUESC >aktualności >wszystkie.

Logowanie nie jest wymagane w przypadku gdy nie chcemy korzystać z wybranych obszarów.
Wystarczy ze strony głównej wybrać zakładkę „aktualności”

Data ogłoszenia	Treść*
12.04.2024	Umowa o wolnym handlu z Nową Zelandią – wejście w życie 1.05.2024 r. Kategoria: Wywóz towarów (Eksport), Przywóz towarów (Import), Taryfa celna Informujemy, że 1 maja 2024 r. wejdzie w życie Umowa o wolnym handlu pomiędzy Unią Europejską a Nową Zelandią. Warunkiem skorzystania przez unijnych importerów z prawa do preferencyjnego traktowania taryfowego dla towarów pochodzących z Nowej Zelandii (w rozumieniu tej Umowy) przywożonych do UE będzie: Oświadczenie o pochodzeniu sporządzone przez nowozelandzkiego eksportera (wzór oświadczenia o pochodzeniu - Załącznik 3-C do Umowy). W treści oświadczenia powinien widnieć numer referencyjny, za pomocą którego eksporter jest identyfikowany. W przypadku eksportera z Nowej Zelandii będzie to Customs Client Code. Tzw. wiedza importera, że produkt jest produktem pochodzącym (art. 3.20 Umowy) (...) Informacje o publikacji Ostatnia aktualizacja: 12 kwiecień 2024 11:28 Pierwsza publikacja: 12 kwiecień 2024 10:25 Komórka odpowiedzialna: Departament Ceł MF
12.04.2024	SENT GEO - utrudnienia w dostępie 12.04.2024 r. - zakończenie awarii Kategoria: Przewóz towarów objęty monitorowaniem, System SENT Informujemy, że 12.04.2024 r. od godz. 10:00 występują utrudnienia w systemie SENT GEO. Utrudnienia prawdopodobnie potrwają do godziny 17:00. Przewozy towarów objętych systemem SENT można rozpocząć i kontynuować rozpoczęte. O ewentualnych zmianach będziemy informować w formie aktualizacji komunikatu. Przepraszamy za utrudnienia. Aktualizacja komunikatu: Utrudnienia dotyczące systemu SENT GEO zakończyły się 12.04.2024 r. o godz. 14.30 Informacje o publikacji Ostatnia aktualizacja: 12 kwiecień 2024 14:59 Pierwsza publikacja: 12 kwiecień 2024 11:45 Komórka odpowiedzialna: Departament Zwalczania Przestępczości Ekonomicznej MF
12.04.2024	EBTI PL2 – niedostępność usług Uzyskaj Wiążącą Informację Taryfową (WIT) oraz Uzyskaj Wiążącą Informację Akcyzową (WIA) - AKTUALIZACJA Kategoria: Taryfa celna, Sprawy z zakresu akcyzy Aktualizacja komunikatu 12.04.2024 r., g. 13:05 Informujemy, że usługi zostały ponownie uruchomione w dniu 12 kwietnia 2024 r. o g. 12:15 Informujemy o niedostępności usług: Uzyskaj Wiążącą Informację Taryfową (WIT), Uzyskaj Wiążącą Informację Akcyzową (WIA). Początek niedostępności – 11 kwietnia 2024 roku, g. 13:30 Przewidywany koniec niedostępności – do odwołania O ewentualnych zmianach w przewidywanym czasie niedostępności będziemy informować w formie aktualizacji komunikatu. Informacje o publikacji Ostatnia aktualizacja: 12 kwiecień 2024 13:06 Pierwsza publikacja: 11 kwiecień 2024 13:56 Komórka odpowiedzialna: Departament Ceł MF

12.04.2024	SENT - utrudnienia w dostępie do usług 12.04.2024 r. - Aktualizacja Kategoria: Akcyza, gry hazardowe, przemieszczenia i przewozy, Przewóz towarów objęty monitorowaniem, System SENT Informujemy o występujących na PUESC utrudnieniach w korzystaniu z usług i formularzy w grupie usług Przewóz towarów objęty monitorowaniem (SENT). Początek niedostępności – 12 kwietnia 2024 roku, g. 13:10 Przewidywany koniec niedostępności – 12 kwietnia 2024 roku, około g. 21:00 W związku z tym wdrożyliśmy procedurę awaryjną SENT. O ewentualnych zmianach w przewidywanym czasie niedostępności będziemy informować w formie aktualizacji komunikatu. Informacje o publikacji Ostatnia aktualizacja: 12 kwiecień 2024 17:09 Pierwsza publikacja: 12 kwiecień 2024 13:14 Komórka odpowiedzialna: Departament Zwalczania Przystępności Ekonomicznej MF
15.04.2024	PUESC – niedostępność portalu 21-22.04.2024 r. Kategoria: Strefa klienta KAS, Wywóz towarów (Eksport), Statystyka UE (Intrastat), Przywóz towarów (Import), Tranzyt towarów, Odprawa graniczna, Procedury specjalne, TAX FREE - zwrot VAT podróżnym, Deklaracje podatkowe, Przewóz towarów objęty monitorowaniem, Przemieszczanie wyrobów akcyzowych, Sprawy z zakresu akcyzy, Pozwolenia celne - AEO i uproszczenia, Zezwolenia akcyzowe, Pozwolenia celne - pochodzenie, Pozwolenia celne - procedury specjalne, Zabezpieczanie należności, Single Window i kontrole inspekcji granicznych, e-Płatności, Kanały komunikacyjne, System AES, System AIS, System EMCS PL2, System NCTS2, System OSOZ2, System PKWD-SINGLE WINDOW, System RPS, System SATOS, System SENT, System TAX FREE, System ZEFIR2 W związku z zaplanowanymi pracami technicznymi dla całego środowiska Systemu Informacyjnego Skarbowo-Celnego (SISC) w dniach 21-22 kwietnia 2024 roku portal PUESC i wszystkie jego usługi będą niedostępne. W tym czasie niedostępny będzie także alternatywny komponent komunikacyjny AES/KOMUNIKATOR BCP. Początek niedostępności – 21 kwietnia 2024 roku, g. 15:00 Przewidywany koniec niedostępności – 22 kwietnia 2024 roku, g. 7:00 W związku z niedostępnością PUESC należy stosować procedury awaryjne przewidziane dla systemów/usług wykorzystujących ten portal. (...) Informacje o publikacji Ostatnia aktualizacja: 15 kwiecień 2024 11:24 Pierwsza publikacja: 15 kwiecień 2024 09:42 Komórka odpowiedzialna: Departament Cei MF
16.04.2024	ZEFIR2 - utrudnienia w przesyłaniu deklaracji podatkowych i wniosków 16.04.2024 r. Kategoria: Deklaracje podatkowe, Sprawy z zakresu akcyzy 16.04.2024* Informujemy, że 16 kwietnia 2024 roku system ZEFIR2 i wszystkie jego usługi będą niedostępne. Początek niedostępności – 16 kwietnia 2024 roku, g. 16:00 Przewidywany koniec niedostępności – 16 kwietnia 2024 roku, g. 20:00 W tym czasie nie jest zalecane przysyłanie do systemu ZEFIR2 deklaracji dla podatków: (...) Informacje o publikacji Ostatnia aktualizacja: 17 kwiecień 2024 08:59 Pierwsza publikacja: 16 kwiecień 2024 08:38 Komórka odpowiedzialna: Departament Poboru Podatków MF

16.04.2024	ZEFIR2 - niedostępność usług e-Płatności Kategoria: e-Płatności, System ZEFIR2 16.04.2024 r.* Informujemy o niedostępności usług: Zapłać za dokument poprzez e-Płatności, Zapłać za należności poprzez e-Płatności. (...) Informacje o publikacji Ostatnia aktualizacja: 17 kwiecień 2024 09:02 Pierwsza publikacja: 16 kwiecień 2024 08:53 Komórka odpowiedzialna: Departament Poboru Podatków MF
18.04.2024	Utrudnienia w komunikacji z systemem NCTS2 - aktualizacja 10 kwiecień 2024* Kategoria: Tranzyt towarów, System NCTS2 Aktualizacja z 18.04.2024 r. Poprawne działanie systemu NCTS2 zostało przywrócone. Kanał BCP został wyłączony 15 kwietnia 2024 r. o g. 11.00. (...) Informacje o publikacji Ostatnia aktualizacja: 18 kwiecień 2024 08:19 Pierwsza publikacja: 10 kwiecień 2024 14:09 Komórka odpowiedzialna: Departament Ceł MF
18.04.2024	ZEFIR2 - utrudnienia w przysyłaniu deklaracji podatkowych i wniosków 22.04.2024 r. Kategoria: Deklaracje podatkowe, Sprawy z zakresu akcyzy, System ZEFIR2 22 kwietnia 2024 roku system ZEFIR2 i wszystkie jego usługi będą niedostępne. Początek niedostępności – 22 kwietnia 2024 roku, g. 15:00 Przewidywany koniec niedostępności – 22 kwietnia 2024 roku, g. 20:00 W tym czasie nie jest zalecane przysyłanie do systemu ZEFIR2 deklaracji dla podatków: (...) Informacje o publikacji Pierwsza publikacja: 19 kwiecień 2024 10:04 Komórka odpowiedzialna: Departament Poboru Podatków MF
19.04.2024	ZEFIR2 - niedostępność usług e-Płatności 22.04.2024 r. Kategoria: e-Płatności, System ZEFIR2 Informujemy o niedostępności usług: Zapłać za dokument poprzez e-Płatności, Zapłać za należności poprzez e-Płatności. Początek niedostępności – 22 kwietnia 2024 roku, g. 15:00 Przewidywany koniec niedostępności – 22 kwietnia 2024 roku, g. 20:00 (...) Informacje o publikacji Pierwsza publikacja: 19 kwiecień 2024 10:09 Komórka odpowiedzialna: Departament Poboru Podatków MF

23.04.2024	Certyfikat celny - niedostępność usługi generowania certyfikatu 27.04.2024 r. Kategoria: Strefa klienta KAS Informujemy o niedostępności usług generowania certyfikatu celnego oraz listowania certyfikatów użytkownika. Początek niedostępności – 27 kwietnia 2024 roku, g. 6:00 Przewidywany koniec niedostępności – 27 kwietnia 2024 roku, g. 10:00 O ewentualnych zmianach w przewidywanym czasie niedostępności będziemy informować w formie aktualizacji komunikatu. Informacje o publikacji Pierwsza publikacja: 23 kwiecień 2024 12:47 Komórka odpowiedzialna: Departament Ceł MF
24.04.2024	AES, AIS - niedostępność usług wywozowych i przywozowych 25.04.2024 r. Kategoria: Wywóz towarów (Eksport), Przywóz towarów (Import), System AES, System AIS Informujemy o niedostępności systemów AES i AIS oraz udostępnianych przez nie usług wywozowych i przywozowych (dotyczy to AES/ECS2, AIS/INTRASTAT, AIS/e-COMMERCE). W trakcie przerwy technicznej należy stosować dedykowane procedury awaryjne, przy czym w przypadku systemu AES/ECS2 oznacza to możliwość wykorzystania aplikacji KOMUNIKATOR+. Początek niedostępności – 25 kwietnia 2024 roku, g. 21:30 Przewidywany koniec niedostępności – 25 kwietnia 2024 roku, g. 22:30 O ewentualnych zmianach w przewidywanym czasie niedostępności będziemy informować w formie aktualizacji komunikatu w zakładce Aktualności na portalu PUESC. Informacje o publikacji Pierwsza publikacja: 24 kwiecień 2024 10:45 Komórka odpowiedzialna: Departament Ceł MF
29.04.2024	AES/KOMUNIKATOR BCP - niedostępność usług 1-2.05.2024 r. Kategoria: Strefa klienta KAS, Wywóz towarów (Eksport), Przywóz towarów (Import), Tranzyt towarów, Przemieszczanie wyrobów akcyzowych, System AES, System AIS, System EMCS PL2, System NCTS2 Informujemy o niedostępności systemu AES/KOMUNIKATOR BCP ze względu na niezbędne prace serwisowe. Ogłoszona niedostępność nie ma wpływu na działanie systemów AES i AIS. W czasie niedostępności należy korzystać z innych kanałów komunikacyjnych. W tym czasie nie będzie możliwe pobieranie komunikatów zwrotnych zgłoszeń przesłanych wcześniej przez BCP oraz wysyłanie nowych zgłoszeń. Początek niedostępności – 1 maja 2024 roku, g. 20:00 Przewidywany koniec niedostępności – 2 maja 2024 roku, g. 7:00 Informacje o publikacji Pierwsza publikacja: 29 kwiecień 2024 13:53 Komórka odpowiedzialna: Departament Ceł MF

29.04.2024	Komponent komunikacyjny z obszarem wspólnym - niedostępność usług 1-2.05.2024 r Kategoria: Wywóz towarów (Eksport), Przywóz towarów (Import), Tranzyt towarów, Pozwolenia celne międzynarodowe (CDS), Przemieszczanie wyrobów akcyzowych, Pozwolenia celne - AEO i uproszczenia, Pozwolenia celne - CDS, Zezwolenia akcyzowe, Pozwolenia celne - pochodzenie, Zabezpieczanie należności, Single Window i kontrole inspekcji granicznych, System AES, System AIS, System EMCS PL2, System NCTS2, System OSOZ2, System PKWD-SINGLE WINDOW Informujemy, że 1 maja 2024 roku w godzinach 19:00-2:00 prowadzone będą prace konserwacyjne w komponencie komunikacyjnym z obszarem wspólnym (systemy innych krajów oraz systemy Komisji Europejskiej). Skutkować będą one następującymi utrudnieniami: w systemach: NCTS2, EMCS PL2 - brak obsługi gwarancji zagranicznych, w systemach: AES/ECS2, AIS/ICS, AIS/ICS2, AIS/TQS, NCTS2, EMCS PL2, OSOZ2, AES/PoUS, PKWD-SINGLE WINDOW, SZPROT - opóźnienia w komunikacji międzynarodowej. W przypadku wcześniejszego zakończenia prac komunikacja zostanie wznowiona bez powiadamiania osobnym komunikatem. Początek niedostępności – 1 maja 2024 roku, g. 19:00 Przewidywany koniec niedostępności – 2 maja 2024 roku, g. 2:00 Informacje o publikacji Ostatnia aktualizacja: 29 kwiecień 2024 14:48 Pierwsza publikacja: 29 kwiecień 2024 14:39 Komórka odpowiedzialna: Departament Cel MF
30.04.2024	ZEFIR2 - utrudnienia w przesyłaniu deklaracji podatkowych i wniosków 30.04.2024 r. Kategoria: Deklaracje podatkowe, Sprawy z zakresu akcyzy, System ZEFIR2 Informujemy, że 30 kwietnia 2024 roku system ZEFIR2 i wszystkie jego usługi będą niedostępne. Początek niedostępności – 30 kwietnia 2024 roku, g. 16:00 Przewidywany koniec niedostępności – 30 kwietnia 2024 roku, g. 19:00 W tym czasie nie jest zalecane przysyłanie do systemu ZEFIR2 deklaracji dla podatków: akcyzowego, od gier; od wydobywania niektórych kopalin; podatku od towarów i usług (VAT-14); opłaty emisyjnej i paliwowej; żądania wygenerowania dokumentu PZAS (Potwierdzenia Zapłaty Akcyzy) oraz wniosków w zakresie akcyzy, tj. WZZA, WZBO, WNSB, WZBPL. Informacje o publikacji Ostatnia aktualizacja: 30 kwiecień 2024 12:17 Pierwsza publikacja: 30 kwiecień 2024 09:14 Komórka odpowiedzialna: Departament Poboru Podatków MF
30.04.2024	ZEFIR2 - niedostępność usług e-Płatności 30.04.2024 r. Kategoria: e-Płatności, System ZEFIR2 Informujemy o niedostępności usług: Zapłać za dokument poprzez e-Płatności, Zapłać za należności poprzez e-Płatności. Początek niedostępności – 30 kwietnia 2024 roku, g. 16:00 Przewidywany koniec niedostępności – 30 kwietnia 2024 roku, g. 19:00 W tym czasie zalecamy stosowanie innych dostępnych metod płatności. Informacje o publikacji Ostatnia aktualizacja: 30 kwiecień 2024 12:17 Pierwsza publikacja: 30 kwiecień 2024 09:28 Komórka odpowiedzialna: Departament Poboru Podatków MF

10.05.2024	Obowiązek podmiotów gospodarczych stosowania systemu AIS/ICS2 w odniesieniu do przesyłek lotniczych Kategoria: Przywóz towarów (Import), System AIS W nawiązaniu do wdrożenia drugiego etapu unijnego programu ICS2, które w Polsce miało miejsce 1 lipca 2023 roku, przypominamy podmiotom gospodarczym o obowiązku wyłącznego stosowania systemu AIS/ICS2 w celu złożenia przywozowych deklaracji skróconych (PDS) w odniesieniu do przesyłek lotniczych. Jednocześnie informujemy, że dotychczas stosowany system AIS/ICS2 przestanie obsługiwać złożone do tego systemu PDS do przesyłek lotniczych z dniem 10 czerwca 2024 roku. Podmioty gospodarcze niestosujące się do powyższej zasady ponoszą ryzyko braku zwolnienia przesyłek do procedury celnej. Ewentualne pytania w tym zakresie prosimy kierować na adres e-mail: sekretariat.dc@mf.gov.pl Informacje o publikacji Pierwsza publikacja: 10 maj 2024 09:51 Komórka odpowiedzialna: Departament Cel MF
------------	---

*UWAGA – data podana pod tytułem oznacza odwołanie lub uzupełnienie newslettera z tego dnia.

Wydawca komunikatów każdorazowo przeprasza za utrudnienia i o ewentualnych zmianach w przewidywanym czasie niedostępności będziemy informować w formie aktualizacji komunikatu.

Rejestracja do procedury unijnej oraz nieunijnej (OSS) i procedury importu (IOSS)

18.04.2024

Zgłoszenia rejestracyjne

Jeśli chcesz zarejestrować się do szczególnej procedury unijnej One Stop Shop (OSS), to wybierz wniosek VIU-R, podpisz podpisem kwalifikowanym i wyślij za pośrednictwem systemu e-Deklaracje.

Jeśli chcesz zarejestrować się do szczególnej procedury nieunijnej One Stop Shop (OSS), to wybierz wniosek VIN-R, podpisz podpisem kwalifikowanym i wyślij za pośrednictwem systemu e-Deklaracje.

Jeśli chcesz zarejestrować się jako pośrednik do szczególnej procedury importu Import One Stop Shop (IOSS), to wybierz wniosek VII-RP, podpisz podpisem kwalifikowanym i wyślij za pośrednictwem systemu e-Deklaracje.

Jeśli chcesz zarejestrować się jako podatnik lub chcesz jako pośrednik zarejestrować podatnika do szczególnej procedury importu Import One Stop Shop (IOSS), to wybierz wniosek VII-R, podpisz podpisem kwalifikowanym i wyślij za pośrednictwem systemu e-Deklaracje.

Podpisanie i wysłanie zgłoszeń

W zakładce podpisz i wyslij¹ znajdziesz instrukcję jak prawidłowo podpisać i wysłać zgłoszenie rejestracyjne.

Pamiętaj

Wszystkie formularze interaktywne dla procedury OSS i IOSS możesz złożyć wyłącznie z wykorzystaniem kwalifikowanego podpisu elektronicznego.

Zgłoszenia podpisane w nieprawidłowy sposób tj. profilem zaufanym nie będą obsługiwane przez urząd skarbowy.

Więcej informacji na temat zasad rozliczania podatku VAT w OSS i IOSS znajdziesz na stronie: Punkt kompleksowej obsługi (OSS i IOSS)²

Rozliczanie podatku VAT w ramach procedury unijnej oraz nieunijnej (OSS) i procedury importu (IOSS)

Złóż deklarację VAT

Jeżeli jesteś zarejestrowany do szczególnej procedury unijnej One Stop Shop (OSS), to po zakończeniu kwartału złóż deklarację VIU-DO za pośrednictwem systemu e-Deklaracje.

Jeżeli jesteś zarejestrowany do szczególnej procedury nieunijnej One Stop Shop (OSS), to po zakończeniu kwartału złóż deklarację VIN-DO za pośrednictwem systemu e-Deklaracje.

Jeżeli jesteś zarejestrowany do szczególnej procedury importu Import One Stop Shop (IOSS), to po zakończeniu miesiąca złóż deklarację VII-DO za pośrednictwem systemu e-Deklaracje.

Zapłać należny podatek VAT

Po złożeniu deklaracji VAT otrzymasz jednostkowy, unikatowy numer referencyjny (UNR).

Pamiętaj, aby zawsze podawać UNR podczas dokonywania płatności.

Aby płatność została prawidłowo przypisana do deklaracji, w tytule wpisz tylko i wyłącznie UNR.

Wpłaty opisane w inny sposób tzn. bez wskazania prawidłowego UNR w tytule przelewu, mogą zostać odrzucone i zwrócone na rachunek wpłacającego.

Przykładowy UNR: dla procedury unijnej OSS to: PL/PLXXXXXXXXXX/Q1.2024

dla procedury nieunijnej OSS to: PL/EUXXXXXXXXXX/Q1.2024

dla procedury importu IOSS to: PL/IMXXXXXXXXXX/03.2024

Płatności wynikające z deklaracji VAT w OSS i IOSS powinny być realizowane na rachunek bankowy Drugiego Urzędu Skarbowego Warszawa – Śródmieście o numerze: 84 1010 1010 0165 9315 1697 8000.

Więcej informacji na temat zasad rozliczania podatku VAT w OSS i IOSS znajdziesz na stronie: Punkt kompleksowej obsługi (OSS i IOSS)³

Źródło: <https://www.podatki.gov.pl/vat/wyjasnienia/>

EU Traders zaoferowało dostęp online do nowego centralnego systemu PoUS

01.03.2024

Głównym celem systemu potwierdzenia unijnego statusu towarów (PoUS) jest zastąpienie papierowej procedury T2L/T2LF i manifestu przedsiębiorstwa żeglugowego wykorzystywanego do potwierdzania unijnego statusu towarów środkami elektronicznymi.

Od 1 marca 2024 r. zgodnie z przepisami Unijnego Kodeksu Celnego (UCC), system potwierdzenia statusu Unii (PoUS)⁴. Komisja rozpoczęła pierwszy etap, podczas którego ustanawiane są dowody elektroniczne w postaci danych T2L i T2LF. Dane T2L i T2LF służą potwierdzeniu unijnego statusu towarów znajdujących się w swobodnym obrocie, które zostały przewiezione z jednego miejsca do drugiego na obszarze celnym Unii i tymczasowo

opuściły ten obszar. System PoUS pozwala na zharmonizowany i zintegrowany proces w całej UE.

System PoUS stanowi centralną platformę do zarządzania wnioskami o potwierdzenie statusu Przedsiębiorców oraz umożliwia komunikację pomiędzy Organami Celnymi Państw Członkowskich oraz pomiędzy nimi a Przedsiębiorcami w celu składania i przetwarzania dowodów statusu unijnego w formie T2L i Dane T2LF regulowane przez UCC.

System PoUS zastępuje papierowe dowody T2L i T2LF i oferuje tę zaletę, że Przedsiębiorcy i Organy Celne mają dostęp do danych w trakcie całego procesu.

System PoUS oferuje także pojedynczy, elektroniczny punkt dostępu do Przedsiębiorców za pośrednictwem Portalu Specyficznego Przedsiębiorcy (PoUS STP) (jako część ogólnego Portalu Celnego UE)⁵. Za pośrednictwem tego portalu przedsiębiorcy mogą wprowadzać dane i składać wnioski, które następnie zostaną rozpatrzone przez właściwe organy celne. Portal ten umożliwia Przedsiębiorcom śledzenie statusu wniosku oraz uzyskanie informacji o wykorzystaniu dowodu.

Co więcej, użytkownik korzysta wyłącznie ze swoich krajowych danych uwierzytelniających, aby wejść na portal dla handlowców celnych UE i dlatego nie potrzebuje do tego żadnych nowych, dodatkowych, szczegółowych danych uwierzytelniających UE. Było to możliwe dzięki utworzeniu federacji tożsamości między Komisją a systemami zarządzania tożsamością i dostępem 27 państw członkowskich należących do organów celnych (system jednolitego zarządzania użytkownikami i podpisami cyfrowymi, UUM&DS).

System PoUS jest efektem kompleksowego dialogu, w którym biorą udział wszystkie zainteresowane strony.

Nowoczesne systemy informatyczne utworzone w ramach UKC są niezbędne, aby organy celne mogły skutecznie działać i stanowią sedno nowych przepisów określonych w unijnym kodeksie celnym, które ułatwiają przepływ towarów o wartości ponad 3 bilionów euro do UE i z UE każdego roku.

Źródło: https://taxation-customs.ec.europa.eu/news/eu-traders-offered-online-access-new-central-pous-system-2024-03-01_en

Przypisy końcowe

- <https://www.podatki.gov.pl/vat/abc-vat/procedury/punkt-kompleksowej-obslugi-oss-i-ioiss/podpisz-i-wyslij-oss-ioiss/>
- <https://www.podatki.gov.pl/vat/abc-vat/procedury/punkt-kompleksowej-obslugi-oss-i-ioiss/>
- <https://www.podatki.gov.pl/vat/abc-vat/procedury/punkt-kompleksowej-obslugi-oss-i-ioiss/>

4 https://taxation-customs.ec.europa.eu/online-services/online-services-and-databases-customs/proof-union-status-system_en

5 https://customs.ec.europa.eu/taxud/uums/cas/uums-wayf/wayf?loginRequestId=ECAS_LR-232445-pFGgJvPzwQkWrLbNVtWwUwYPDpscKNPtcgH1tDpoLwRXLzxS15zwnMXs3PEPIGNu9baDNozKsBzSuoU3qomLpSW-7rN4IUaUGqrtamqyxIR4K-39uTANzIAeX2Yzzm1sfj6I3dmkaLyn2aJd8Pi03EuFSUUr4tdsFzsfb4HzuWjHzKVKpazjq4E9raMYUv4LtpIyDe

Norbert Wasilewski, Michał Jaszczyński, Andrzej Kudaj

KSeF: Krajowy System e-Faktur stanie się obowiązkowy w 2026 r.

Ministerstwo Finansów ogłosiło docelową datę wdrożenia systemu KSeF

26 kwietnia 2024 r. Ministerstwo Finansów poinformowało na briefingu prasowym, że obowiązkowy Krajowy System e-Faktur wejdzie w życie 1 lutego 2026 r. (dla podatników, u których roczny obrót przekracza 200 mln zł) / 1 kwietnia 2026 r. (dla pozostałych podatników). Według przedstawicieli MF, po zewnętrznym audycie technologicznym konieczna okazała się przebudowa infrastruktury systemu e-faktur, aby osiągnąć zakładane parametry wydajnościowe i zapewnić stabilność obrotu gospodarczego. Póki co nie wskazano, czy wpłynie to również na sposób funkcjonowania KSeF z perspektywy podatników.

Krajowy System e-Faktur (KSeF) to publiczna platforma, która umożliwia podatnikom wystawianie i otrzymywanie faktur w jednolitym, ustrukturyzowanym formacie elektronicznym. Obecnie wystawianie faktur za pośrednictwem KSeF jest dobrowolne. Od 1 lipca 2024 r. wystawianie faktur w KSeF miało stać się obowiązkowe dla każdego podatnika VAT z siedzibą albo stałym miejscem prowadzenia działalności w Polsce (o ile uczestniczy ono w danej transakcji). Na początku tego roku MF ogłosiło jednak, że powyższy termin nie zostanie dotrzymany ze względu na konieczność przeprowadzenia zewnętrznego audytu technologicznego systemu.

Na briefingu prasowym 26 kwietnia 2024 r. minister Andrzej Domański poinformował, że audyt wykazał znaczącą niezgodność KSeF z zakładanymi wymogami wydajnościowymi i jakościowymi, przez co niezbędne okazało się opracowanie nowej architektury systemu. W następstwie termin wejścia w życie obowiązkowego KSeF ma opóźnić się:

- do 1 lutego 2026 r. – dla podatników, u których wartość sprzedaży w poprzednim roku podatkowym przekroczyła kwotę 200 mln zł,
- do 1 kwietnia 2026 r. – dla pozostałych podatników.

MF zapowiada podjęcie pilnych prac legislacyjnych w celu wprowadzenia powyższych terminów do ustawy o VAT. Bez jej zmiany KSeF stałby się obowiązkowy w pierwotnie zakładanym terminie, tj. 1 lipca 2024 r. W dalszej kolejności MF chce przedstawić projekt ustawodawczy głębszej reformy prawnej KSeF, uwzględniający wnioski ze spotkań z podatnikami, jakie odbywały się w lutym i na początku marca bieżącego roku. Projekt ten ma zostać również poddany dodatkowym konsultacjom.

Przedstawiciele MF zadeklarowali, że prace nad infrastrukturą KSeF będą prowadzone pod kierownictwem zespołu ekspertów w dziedzinie architektury systemów IT. Jednocześnie zmiany w zewnętrznych interfejsach systemu mają być ograniczone do niezbędnego minimum,

aby nie powodować konieczności dostosowania rozwiązań już wdrożonych przez podatników.

Informacje przedstawione przez Ministerstwo Finansów są niezwykle istotne dla podatników przygotowujących się do wdrożenia fakturowania ustrukturyzowanego. Jednocześnie na ten moment nie jest jasne, w jakim stopniu przedstawione wcześniej przez MF założenia zmian w KSeF pozostaną aktualne oraz jakie będą praktyczne konsekwencje przebudowy warstwy technicznej systemu z perspektywy jego użytkowników. Spodziewamy się, że MF ujawni więcej szczegółów w nadchodzącym czasie.

Chętnie porozmawiamy z Państwem o aktualnie dostępnych szczegółach przedstawionych przez MF, ich wpływie na planowane oraz prowadzone procesy wdrożeniowe. W tym kontekście szczególnie istotne będzie zweryfikowanie planu prowadzonych prac działań wdrożeniowych, alokowanych zasobów, oraz dodatkowo zadbanie o to, żeby w możliwie dużym stopniu wykorzystać dotychczas wypracowane wyniki prac w przyszłości.

Norbert Wasilewski - Partner Associate w zespole ds. Podatków Pośrednich

Michał Jaszczyński - Senior Manager w zespole ds. Podatków Pośrednich

Andrzej Kudaj - Starszy konsultant w dziale doradztwa podatkowego

Źródło: <https://www2.deloitte.com/pl>

USA i Wielka Brytania wprowadziły zakaz importu rosyjskich metali

13.04.2024

USA i Wielka Brytania ogłosiły w piątek zakaz importu aluminium, miedzi i niklu pochodzących z Rosji, by pozbawić Kremla dochodów z handlu metalami. Metale zostały też wycofane z obrotu na giełdach w Londynie i Chicago.

Jak podali we wspólnym komunikacie szefowie resortów finansów obu krajów, Janet Yellen i Jeremy Hunt, embargo ma na celu zakłócenie rosyjskich dochodów z obrotu metalami. Import, eksport i reeksport aluminium, miedzi i niklu pochodzących z Rosji zostanie zakazany, zaś surowce te nie będą mogły również być przedmiotem handlu na dwóch największych giełdach, w Londynie i Chicago. Ograniczenia te będą dotyczyły jednak tylko surowców wydobytych po 13 kwietnia, kiedy zakaz wejdzie w życie

„Poprzez podjęcie tych działań w skalibrowany i odpowiedzialny sposób, zredukujemy zarobki Rosji, jednocześnie chroniąc naszych partnerów i sojuszników przed niepożądanymi skutkami” - powiedziała Yellen.

Rosja jest jednym z największych światowych wydobywców wszystkich trzech metali, zwłaszcza aluminium.

Źródło: <https://www.gospodarkamorska.p>

Nowe sankcje na Rosję mają dotyczyć żeglugi i portów

W najnowszej propozycji unijnych sankcji na Rosję znalazł się zakaz przeładunków rosyjskiego LNG i wykorzystywania portów UE przez statki transportujące towary „przyczyniające się do wysiłków wojennych Rosji”. Większa odpowiedzialność za to spada na barki operatorów.

Jak podała wczoraj agencja Reuters, proponowany 14. pakiet unijnych sankcji gospodarczych wobec Rosji ma po części dotyczyć kwestii żeglugowych. Ma on przyczynić się do ograniczenia przychodów Rosji ze sprzedaży LNG. Unia chce wprowadzić zakaz wykorzystywania obiektów portowych w krajach UE do realizowania przeładunków rosyjskiego gazu do krajów trzecich. Ponadto, unijni urzędnicy chcą wprowadzić zakaz korzystania z portów i śluz UE dla statków „wnoszących wkład w wysiłki wojenne Rosji”. Ma on obejmować jednostki przewożące towary generujące znaczne przychody dla Rosji, towary i technologie wykorzystywane w obronności i paliwa poza funkcjonującym pułapem cenowym.

Unia chce także ukrócić proceder unikania sankcji przez operatorów, którzy w tym celu zakładają w krajach trzecich spółki-córki i za ich pomocą realizują przeładunki objętych sankcjami rosyjskich towarów. W takim przypadku, jeśli propozycje 14. pakietu sankcji zostaną zaakceptowane, unijni operatorzy będą odpowiedzialni za działania należących do nich podmiotów. Problem w tym, że również identyfikowanie ryzyk związanych z rodzajem przeładowywanych towarów ma spaść na operatorów.

Krytycy proponowanych sankcji wskazują, że operatorzy mogą łatwo wpaść w pułapkę niedoprecyzowanych zapisów i list towarów klasyfikowanych jako wartościowe wysiłki wojenne w Rosji. Mówią także, że wprowadzenie zakazu przeładunków rosyjskiego LNG przyczyni się do powiększenia się oszustw związanych z wystawianiem fałszywych dokumentów ładunkowych (tak, jak dzieje się to w przypadku rosyjskiego węgla, który często w dokumentach figuruje jako pochodzący z innych krajów).

W diskutowanym pakiecie sankcji poza kwestiami związanymi z portami i żeglugą znalazła się też propozycja zakazu funkcjonowania partii politycznych, think-tanków czy mediów wykorzystujących środki finansowe z Rosji lub inne korzyści gospodarcze (np. nieruchomości). Do listy objętych sankcjami mediów mają zostać dodane Voice of Europe, RIA Novosti, Izwiestija i Rossijskaja Gazeta. Unia chce także zaostrzenia zakazu przejazdów i przelotów dla ciężarówek i samolotów będących własnością Rosjan lub będących w ich kontroli.

Jakub Milszewski

Źródło: <https://www.gospodarkamorska.pl>

Umowa handlowa między UE a Nową Zelandią weszła w życie, otwierając nowe możliwości dla eksporterów z UE

01.05.2024

Dzięki dzisiejszemu wejściu w życie umowy handlowej między UE a Nową Zelandią przedsiębiorstwa, producenci i rolnicy z UE mogą teraz skorzystać z szeregu nowych możliwości eksportowych. Oczekuje się, że transakcja obniży cła dla przedsiębiorstw z UE o 140 mln euro rocznie.

Oczekuje się, że dzięki tej umowie handel między UE a Nową Zelandią wzrośnie w ciągu dekady nawet o 30%, a eksport z UE potencjalnie wzrośnie nawet o 4,5 miliarda euro rocznie. Inwestycje UE w Nowej Zelandii mogą wzrosnąć nawet o 80%. To przełomowe porozumienie obejmuje także bezprecedensowe zobowiązania w zakresie zrównoważonego rozwoju, w tym poszanowanie Porozumienia klimatycznego z Paryża i podstawowych praw pracowniczych.

Rolnicy w UE skorzystają na zniesieniu ceł na kluczowe produkty eksportowe UE, takie jak wieprzowina, wino i wino musujące, czekolada, słodczyce i ciastka. Ponadto umowa chroni pełną listę unijnych win i alkoholi mocnych (blisko 2000 nazw), takich jak Prosecco i Szampan, a także 163 najbardziej znane tradycyjne produkty UE (oznaczenia geograficzne), takie jak ser Feta, szynka Istarski prsut i marcepan lubecki. Tymczasem wrażliwe produkty rolne UE, takie jak wołowina, mięso baranie i produkty mleczne, są chronione za pomocą starannie opracowanych kontyngentów taryfowych.

Przedsiębiorstwa w UE mogą teraz korzystać z takich korzyści, jak:

- Zero ceł na eksport z UE do Nowej Zelandii.
- Bardziej otwarty rynek usług Nowej Zelandii w kluczowych sektorach, takich jak usługi finansowe, telekomunikacja, transport morski i usługi dostawcze.
- Niedyskryminacyjne traktowanie inwestorów z UE w Nowej Zelandii.
- Lepszy dostęp przedsiębiorstw z UE do zamówień rządowych Nowej Zelandii na towary, usługi, roboty budowlane i koncesje na roboty budowlane.
- Specjalny rozdział poświęcony wsparciu eksportu małych firm.
- Znacząco obniżone wymagania i procedury dotyczące zgodności.

Negocjacje w sprawie umowy handlowej z Nową Zelandią rozpoczęły się w czerwcu 2018 r. i zakończyły 30 czerwca 2022 r., kiedy umowę ogłosiła prezydent von der Leyen, a następnie premier Nowej Zelandii Ardern. Porozu-

mienie zostało podpisane przez obie strony 9 lipca 2023 r. Parlament Europejski przyjął je 22 listopada 2023 r., a następnie 27 listopada 2023 r. przyjęła decyzję o zawarciu porozumienia przez Radę. Nowa Zelandia zakończyła procedurę ratyfikacyjną 25 marca 2024.

Źródło: https://ec-europa-eu.translate.google.com/commission/presscorner/detail/en/IP_24_2388?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=pl&_x_tr_hl=pl&_x_tr_pto=sc&_x_tr_hist=true

Andrzej Halicki

Służba w Służbie Celno – Skarbowej cz. XIII

Ciąg dalszy prezentacji kolejnych rozdziałów książki dr Andrzeja Halickiego „Służba w Służbie Celno – Skarbowej”. Jest to nowa, zaktualizowana wersja tej monografii, której dwa wydania ukazały się w latach 2021 – 2022.

Obowiązki funkcjonariusza Służby Celno – Skarbowej – zarys problematyki

Ilekoć w rozdziale powołano regulacje prawne (konkretny artykuł ustawy) bez podania aktu prawnego oznacza to odpowiednie przepisy ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej.

1. Wprowadzenie

Pod pojęciem „obowiązku” należy rozumieć konieczność zrobienia czegoś wynikającą z nakazu moralnego lub prawnego a także to, co ktoś musi zrobić powodowany taką koniecznością¹. Wymóg podjęcia działania bądź powstrzymania się od aktywności może przyjąć postać nie tylko nakazu, ale także zakazu zachowania się funkcjonariusza w określony sposób. Ze względu na publiczny charakter służby i jej specyfikę skatalogowanie wszystkich obowiązków funkcjonariusza Służby Celno – Skarbowej (SCS) wydaje się zadaniem skomplikowanym. Nie ulega jednak wątpliwości, iż obowiązki funkcjonariusza odnoszą się nie tylko do sfery prawnej ale również do sfery etycznej. Obszary te przenikają się, co skutkuje nakładaniem się na siebie różnych kategorii obowiązków. Wybrane nakazy i zakazy zachowań wynikające z poszczególnych obowiązków zostaną omówione w dalszej części.

2. Rys historyczny (1999 – 2017)

Wejście w życie ustawy z dnia 24 lipca 1999 r. o Służbie Celnej² (dalej „ustawa o S.C. 1999 r.”) wiązało się z koniecznością opracowania katalogu obowiązków służbowych funkcjonariuszy celnych jako przedstawicieli służby mundurowej. Do podstawowych powinności funkcjonariusza zaliczono m.in. dochowanie obowiązków wynikających ze złożonego ślubowania, rzetelne i bezstronne, sprawne i terminowe wykonywanie powierzonych zadań, racjonalne gospodarowanie środkami publicznymi, podnoszenie kwalifikacji zawodowych, godne zachowywanie się w służbie oraz poza nią. Ponadto na funkcjonariusza nałożono obowiązek składania oświadczeń o stanie majątkowym, świadczenia służby w umundurowaniu, poddania się ocenie okresowej. Na uwagę zasługuje także unormowanie w dniu 21 września 2000 r. w drodze Kodeksu etyki funkcjonariusza Służby Celnej norm wyznaczających

właściwą postawę funkcjonariusza (uczciwość, profesjonalizm, równe traktowanie), norm stojących na straży rzetelności i uczciwości (zakaz wykorzystywania zajmowanego stanowiska do osiągania prywatnych korzyści, unikanie konfliktu interesów), norm regulujących stosunki funkcjonariuszy (współodpowiedzialność, współpraca, wykonywanie poleceń służbowych) oraz norm stojących na straży godności i zawodowego prestiżu funkcjonariusza (godne zachowanie, punktualność, uprzejmość, dbałość o pozytywny wizerunek i prestiż Służby Celnej). Uzupełnieniem ustawowych obowiązków były regulacje wewnętrzne w tym m.in. decyzja Szefa Służby Celnej nr 17 z dnia 27 sierpnia 2002 r. w sprawie wdrożenia jednolitych procedur ograniczających możliwości zachowań korupcyjnych w Służbie Celnej. Powołany akt prawny wprowadził zakaz używania przez funkcjonariuszy w trakcie realizacji obowiązków służbowych prywatnych telefonów komórkowych oraz nakładał na nich obowiązek zgłaszania przełożonemu posiadania na służbie pieniędzy w kwocie przekraczającej 200 zł. Regulacja ta budziła uzasadnione wątpliwości co do jej zgodności z Konstytucją RP³.

Przepisy rangi ustawowej zawarte w ustawie o S.C. 1999 r. zostały zasadniczo powielone w kolejnej pragmatyce służbowej tj. ustawie z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej⁴ (dalej „ustawa o S.C. 2009 r.”), jednakże w odróżnieniu od wcześniejszych aktów prawnych odnoszących się do statusu funkcjonariusza, ustawodawca zrezygnował w niej z odrębnego rozdziału poświęconego wyłącznie obowiązkowi służbowemu, zamieszczając je w ustawie łącznie z uprawnieniami funkcjonariusza⁵. W kolejnych latach dostrzegalna jest tendencja ustawodawcy do zaostrzania wymogów stawianych funkcjonariuszom. Od dnia 1 kwietnia 2014 r. na funkcjonariuszy pełniących służbę m.in. w oddziałach celnych granicznych nałożono zakaz posiadania oraz korzystania z prywatnych przenośnych urządzeń służących do komunikacji elektronicznej, które umożliwiają indywidualne porozumiewanie się na odległość, z wyjątkiem urządzeń, których posiadanie funkcjonariusz zgłosił przed każdym rozpoczęciem służby zgodnie z obowiązującym go rozkładem czasu służby podając równocześnie dane identyfikujące to urządzenie⁶.

Dodatkowe obostrzenia w obszarze stosunku służbowego wynikały z aktów prawa wewnętrznego w tym m.in. Regulaminu Ogólnego⁷, zgodnie z którym funkcjonariusz miał obowiązek zachowywania się w sposób nieprzynoszący ujmy mundurowi i niegodzący w prestiż Służby Celnej, a także przestrzegania zasad etycznych i norm współżycia społecznego.

3. Obowiązki nałożone na funkcjonariusza SCS

Ustawa z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej⁸ (dalej „ustawa o KAS”) stanowi kompleksową, choć niewyczerpującą regulację statusu prawnego funkcjonariusza SCS w tym obowiązków i uprawnień funkcjonariuszy tej grupy zawodowej. Co istotne, ustawodawca nie zdefiniował w ustawie o KAS pojęcia „obowiązku”, stąd niezbędne jest posiłkowanie się znaczeniem nadanym temu określeniu w języku potocznym (szerzej na ten temat w początkowej części rozdziału). Normodawca zaproponował w rozdziale 5 działu VI ustawy o KAS („Obowiązki i prawa funkcjonariuszy”) oraz w rozdziale 2 działu VII („Odpowiedzialność dyscyplinarna funkcjonariuszy”) podział obowiązków oparty na kryterium nakazu oraz zakazu określonego zachowania się funkcjonariusza. Sposób konstrukcji przepisów prawnych odwołujących się do powinności funkcjonariusza opiera się na formule „funkcjonariusz jest obowiązany” (art. 199) bądź „funkcjonariusz nie może” (art. 202).

Najdalej idącym wymogiem funkcjonariusza jest dochowanie obowiązków wynikających ze złożonego ślubowania, które obejmują obowiązek wiernej służby Rzeczypospolitej Polskiej, przestrzeganie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i obowiązującego porządku prawnego, rzetelne wykonywanie powierzonych zadań oraz strzeżenie dobrego imienia służby, honoru i godności funkcjonariusza, a także przestrzeganie zasad etyki zawodowej (art. 199 pkt 1, art. 151 ust. 1). Wymienione obowiązki zostały przez ustawodawcę zasadniczo powielone w art. 199 pkt 2 (rzetelne i terminowe wykonywanie powierzonych zadań) i art. 199 pkt 5 (godne zachowywanie się w służbie oraz poza nią). Ponadto do ustawowych obowiązków funkcjonariusza SCS należy m.in.: racjonalne gospodarowanie środkami publicznymi, podnoszenie kwalifikacji zawodowych, wykonywanie poleceń służbowych, wykonywanie czynności służbowej w sposób dbały i prawidłowy, przestrzeganie czasu służby, unikanie umyślnego naruszenia dóbr osobistych innego funkcjonariusza w czasie pełnienia służby, powstrzymywanie się od stosowania dyskryminacji, molestowania oraz mobbingu w rozumieniu przepisów Kodeksu pracy (art. 254).

Jednocześnie funkcjonariusz ma obowiązek: składania oświadczeń o swoim stanie majątkowym (art. 200), wykonywania poleceń służbowych przełożonych (art. 204 ust. 1), poddania się badaniom zleconym przez komisję lekarską (art. 207 ust. 3), wykonywania obowiązków służbowych w umundurowaniu (art. 208 ust. 1), przestrzegania przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny służby oraz

przepisów przeciwpożarowych (art. 221 ust. 2), a także powstrzymania się - przy wykonywaniu obowiązków - od kierowania się interesem jednostkowym lub grupowym, uczestniczenia w strajku oraz w działalności zakłócającej normalną pracę jednostki organizacyjnej KAS, publicznego manifestowania poglądów politycznych (art. 201). Ustawodawca wprowadził wobec funkcjonariusza SCS również dodatkowe ograniczenia odnoszące się do jego udziału w życiu publicznym (zakaz członkostwa w partii politycznej) oraz działalności pozazawodowej w tym m.in. zakaz bycia członkiem zarządów, rad nadzorczych lub komisji rewizyjnych spółek prawa handlowego, zakaz posiadania w spółkach prawa handlowego więcej niż 10% akcji lub udziałów przedstawiających więcej niż 10% kapitału zakładowego - w każdej z tych spółek, zakaz prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek lub wspólnie z innymi osobami (art. 202). Niektóre z tych zakazów został złagodzone poprzez ustanowienie wyjątków dopuszczających określoną formę aktywności np. funkcjonariusz SCS może być członkiem rady nadzorczej spółdzielni mieszkaniowej oraz prowadzić na własny rachunek działalność wytwórczą w rolnictwie w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej w formie i zakresie gospodarstwa rodzinnego.

Ponadto na funkcjonariusza SCS został nałożony wymóg poinformowania kierownika jednostki organizacyjnej o planowanym podjęciu zajęcia zarobkowego, które nie wymaga uzyskania jego zgody (art. 205 ust. 3), zaś obowiązkiem obejmującym wszystkich funkcjonariuszy jest wymóg dostarczenia kierownikowi jednostki organizacyjnej KAS zaświadczenia lekarskiego w terminie 7 dni od dnia ich otrzymania (art. 235 ust. 5). Powinnością funkcjonariusza jest również osobisty zwrot legitymacji służbowej bądź złożenie jej do depozytu w przypadkach określonych w ustawie o KAS (art. 178 ust. 9) oraz w rozporządzeniu Ministra Finansów⁹.

Istotne zmiany w obszarze obowiązków funkcjonariusza SCS zostały wprowadzone na mocy ustawy z dnia 9 listopada 2018 r. o zmianie ustawy o Krajowej Administracji Skarbowej oraz niektórych innych ustaw¹⁰. Zgodnie z dodanym art. 203 a ustawy o KAS, od dnia 2 stycznia 2019 r. funkcjonariusz jest obowiązany powiadomić bezpośredniego przełożonego o zamiarze wyjazdu za granicę z wyłączeniem państw członkowskich Unii Europejskiej oraz Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej. W przypadku, gdy wyjazd jest planowany na dłużej niż 3 dni, powiadomienie następuje w formie pisemnej. Ratio legis powołanej regulacji wiąże się z nasilającym się zagrożeniem atakami terrorystycznymi, napiętą sytuacją w krajach znajdujących się za wschodnią granicą Polski a także przydatnością wiedzy o wyjazdach zagranicznych funkcjonariuszy SCS przy zwalczaniu przestępczości korupcyjnej oraz przestępstw prania pieniędzy¹¹. Analogiczny obowiązek został nałożony na funkcjonariuszy Straży Granicznej¹², zaś zbliżone

reguły, choć o różnym stopniu dolegliwości dotyczą również funkcjonariuszy Policji¹³, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego¹⁴ oraz Służby Ochrony Państwa¹⁵.

Co istotne, ustawodawca nie zdecydował się na uregulowanie w ustawie o KAS bądź w akcie wykonawczym trybu postępowania w tego typu przypadkach. Wymaga to od dyrektorów izb administracji skarbowej bądź naczelników urzędów celno – skarbowych opracowania w drodze aktu wewnętrznego stosownej procedury na szczeblu lokalnym, która powinna określać w szczególności formę powiadomienia bezpośredniego przełożonego o zamiarze wyjazdu oraz udokumentowania realizacji tego obowiązku (ewidencja, rejestr, etc.). Na tym tle należy odnotować, iż analizowany przepis prawny obejmuje swym zakresem zamiar wyjazdu, który odnosi się do sfery planów i może narodzić się bezpośrednio przed wyjazdem np. w trakcie wakacji. W takim przypadku, jak trafnie zauważył Zastępca Szefa KAS, dowodem powiadomienia może być SMS czy mail, które można wysłać w każdej chwili, nawet wchodząc do samolotu¹⁶. Ze względu na złożoność możliwych sytuacji, zarówno w interesie funkcjonariusza jak i KAS powinno leżeć doprecyzowanie w drodze wewnętrznej procedury zasad wynikających z art. 203.

Kolejną zmianą wynikającą z ustawy z dnia 9 listopada 2018 r. o zmianie ustawy o Krajowej Administracji Skarbowej oraz niektórych innych ustaw jest obwarowanie obowiązku złożenia przez funkcjonariusza SCS oświadczenia o stanie majątkowym odpowiedzialnością karną. W przypadku podania przez funkcjonariusza nieprawdy w tym oświadczeniu, podlega on karze pozbawienia wolności do lat 5, zaś w wypadku mniejszej wagi karze grzywny, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku (dodany art. 278 a). Zmiana ta miała na celu zrównanie sytuacji prawnej funkcjonariuszy SCS z innymi osobami zatrudnionymi w jednostkach organizacyjnych KAS oraz z funkcjonariuszami innych służb mundurowych.

Od dnia 26 kwietnia 2023 r. powinnością kierownika jednostki organizacyjnej jest poinformowanie funkcjonariusza przyjętego do służby w SCS o jego obowiązkach (art. 158a ust. 1)¹⁷. Informacja ta może zostać przekazana poprzez wskazanie przepisów powszechnie obowiązujących. Funkcjonariusz powinien otrzymać taką informację w formie jednego lub więcej dokumentów, w terminie 7 dni od dnia przyjęcia go do służby w SCS (art. 158a ust. 3, ust. 4). Potrzeba wprowadzenia takiej regulacji może budzić wątpliwości w świetle roty ślubowania funkcjonariusza składanego przez podjęciem służby, która odwołuje się do świadomości podejmowanych obowiązków (art. 159). Zmiana ta miała jednak na celu wdrożenie do polskiego porządku prawnego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1152 z dnia 20 czerwca 2019 r. w sprawie przejrzystych i przewidywalnych warunków pracy w Unii Europejskiej¹⁸.

Należy również odnotować, iż niektóre obowiązki funkcjonariusza SCS różnią się od siebie w zależności od rodzaju

służby. Przykładowo funkcjonariusz w służbie przygotowawczej ma obowiązek m.in. odbyć szkolenie praktyczne oraz złożyć z wynikiem pozytywnym egzamin kończący zasadniczy kurs zawodowy albo egzamin zawodowy a także złożyć z wynikiem pozytywnym egzamin ze znajomości języka obcego bądź przedłożyć dokument potwierdzający znajomość języka obcego w zakresie umożliwiającym wykonywanie obowiązków służbowych (art. 155). Z kolei obowiązek poddania się ocenie okresowej dokonywanej przez kierownika jednostki organizacyjnej raz na 2 lata został nałożony wyłącznie na funkcjonariusza służby stałej (art. 206)¹⁹.

Inny możliwy podział obowiązków służbowych wiąże się z rodzajem wykonywanych przez funkcjonariusza zadań a także miejscem pełnienia służby. Wykonywanie czynności związanych z obowiązkiem posiadania broni łączy się z ustawowym obowiązkiem dbania o uzbrojenie służbowe (art. 254 pkt 9), natomiast pełnienie służby w oddziale celnym urzędu celno-skarbowego obsługującym przejście graniczne lub wykonywanie czynności operacyjno – rozpoznawczych skutkuje zakazem posiadania oraz korzystania przez funkcjonariusza z prywatnych przenośnych urządzeń służących do komunikacji elektronicznej, które umożliwiają indywidualne porozumiewanie się na odległość²⁰ (art. 203 ust. 1). Z kolei zawieszenie funkcjonariusza w pełnieniu obowiązków służbowych nakłada na niego obowiązek niezwłocznego złożenia do depozytu legitymacji służbowej oraz zdania przedmiotów, sprzętu i urządzeń związanych z wykonywanymi przez niego zadaniami, w szczególności akt i innych dokumentów prowadzonych przez niego spraw (art. 178 ust. 9).

Z zaprezentowanego wyliczenia wynika, iż niektóre obowiązki mają charakter finansowy np. zwrot kosztów nauki w formach szkolnych i pozaszkolnych, innych niż szkolenie w ramach KAS, pokrytych z budżetu państwa (art. 209 ust. 1), zaś inne wynikają z nakazów i zakazów określonego postępowania niezwiązanych z koniecznością ponoszenia przez funkcjonariusza wydatków. Należy również odnotować, iż funkcjonariusz może zostać z niektórych obowiązków zwolniony przez kierownika jednostki organizacyjnej np. z wykonywania służby w umundurowaniu (art. 208 ust. 3).

Ustawa o KAS nie stanowi jedynego aktu tej rangi odnoszącego się do obowiązków funkcjonariusza. Ze względu na charakter realizowanych zadań służbowych, na wyróżnienie zasługują również przepisy regulujące instytucję tajemnicy celnej oraz tajemnicy skarbowej. Obowiązek przestrzegania tajemnicy celnej, którą objęte są m.in. indywidualne dane zawarte w zgłoszeniu celnym oraz innych dokumentach składanych przez zgłaszającego dotyczy każdego funkcjonariusza, który w związku z wykonywaniem obowiązków uzyskał dostęp do informacji stanowiących tajemnicę celną²¹. Analogicznie obowiązek został nałożony na funkcjonariuszy SCS w zakresie tajemnicy skarbowej, którą objęte są indywidualne dane zawarte w deklaracji oraz innych dokumentach składanych przez podatników, płatników lub inkasentów²².

Należy również odnotować wynikający z art. 167¹ Kodeksu pracy²³ stosowanego w związku z art. 216 ustawy o KAS obowiązek wykorzystania przez funkcjonariusza odchodzącego na emeryturę przysługującego mu urlopu wypoczynkowego (zaległego oraz w proporcjonalnej części urlopu bieżącego).

4. Obowiązki nałożone na funkcjonariusza na podstawie przepisów prawa wewnętrznego

Źródłem obowiązków funkcjonariusza SCS mogą być nie tylko akty prawa powszechnie obowiązującego w szczególności ustawa o KAS oraz przepisy wykonawcze, ale również akty prawa wewnętrznego (akty kierownictwa wewnętrznego) wydawane przez Ministra Finansów, Szefa KAS, dyrektora izby administracji skarbowej oraz naczelnika urzędu celno – skarbowego. Należy do nich zaliczyć regulaminy (np. regulamin służby), instrukcje (np. instrukcja ochrony obiektu, w którym funkcjonariusz pełni służbę), polecenia, zarządzenia w tym procedury np. przechowywania dokumentów, pieczęci, dostępu do systemów informatycznych, decyzje np. decyzja o powołaniu zespołu zadaniowego oraz określeniu obowiązków jego członków. Dokumenty te mogą odwoływać się wprost do przepisów rangi ustawowej bądź wprowadzać mechanizmy wewnętrzne mające na celu usprawnienie funkcjonowania jednostki np. regulujące wzory ewidencji lub dokumentów obowiązujących funkcjonariuszy. Ich treść może różnić się od siebie ze względu na specyfikę poszczególnych jednostek organizacyjnych KAS. Do obowiązków o charakterze wewnętrznym należą m.in. wymóg przestrzegania przepisów przeciwpożarowych a także przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, dbania o mienie jednostki organizacyjnej KAS, ochrony i bezpieczeństwa informacji, wnoszenia i spożywania na terenie zakładu pracy alkoholu, palenia wyrobów tytoniowych, zabezpieczenia pomieszczeń służby a także obowiązki wynikające z członkostwa w zespołach i komisjach. Na funkcjonariusza może zostać również nałożony obowiązek poinformowania komórki kadrowej o fakcie prowadzenia przez członków jego rodziny agencji celnych bądź zatrudnienia w charakterze agenta celnego²⁴.

Obowiązki funkcjonariusza wynikają również z takich regulacji jak „Kierunki działania i rozwoju Krajowej Administracji Skarbowej na lata 2021 – 2024”²⁵ i obejmują m.in. stosowanie prostego języka w kontaktach z klientem tej organizacji oraz przestrzeganie zasad równego traktowania kobiet i mężczyzn.

Pośród dokumentów mających zastosowanie do wszystkich funkcjonariuszy SCS niezależnie od miejsca pełnienia służby należy wyróżnić Regulamin Służby oraz Ceremoniał²⁶. Powołane akty prawa wewnętrznego mają na celu ujednolicenie zasad zachowania się funkcjonariuszy w służbie oraz poza nią²⁷, nakładając na nich takie obowiązki jak m.in. wymóg zachowywania się w sposób nieprzynoszący ujmy mundurowi i niegodzący w prestiż KAS, dochowania dyscypliny i lojalności wobec przełożonych, przestrzegania zasad etycznych, norm współzycia

społecznego, zachowywania się z godnością wobec podwładnych oraz współpracowników, zachowywania kultury osobistej, dbania o przepisowy i estetyczny wygląd osobisty oraz umundurowanie, wykonywania poleceń służbowych. Do tej kategorii obowiązków należą:

- oddawanie honorów m.in. Prezydentowi RP, Ministrowi Finansów, Szefowi KAS,
- zwracanie się do innych funkcjonariuszy w ściśle określonej formie,
- składanie meldunków przełożonym,
- przestrzeganie drogi służbowej.

Należy także odnotować, iż zarówno ustawa o KAS jak i powołane akty prawa wewnętrznego odwołują się do zasad etyki SCS. Takie podejście normodawcy wymaga zestawienia obowiązków funkcjonariusza z regułami deontologicznymi ujętymi w zarządzeniu nr 1 Szefa Krajowej Administracji Skarbowej z dnia 4 stycznia 2019 r. w sprawie Zasad etyki zawodowej funkcjonariuszy Służby Celno – Skarbowej. Ten pierwszy w KAS dokument zawierający katalog powinności etycznych funkcjonariusza reguluje takie wartości jak: praworządność (obowiązek działania na podstawie przepisów i w granicach prawa), uczciwość (obowiązek postępowania zgodnie z regułami prawnymi, społecznymi i etycznymi), profesjonalizm (postępowanie zgodnie z najwyższymi standardami pełnienia służby w tym identyfikacja funkcjonariusza z celami i misją organizacji), godność (poszanowanie godności ludzkiej i ochrona praw każdego człowieka), współpraca (współdziałanie przy realizacji zadań i osiąganiu celów), odpowiedzialność (obowiązek podejmowania decyzji z uwzględnieniem ich konsekwencji), bezstronność (obowiązek jednakowego traktowania podmiotów w tej samej sytuacji prawnej). Z zaprezentowanego wyliczenia wynika, iż obszary obowiązków prawnych uregulowanych w ustawie o KAS oraz sfera obowiązków etycznych przenikają się i uzupełniają. Takie podejście normodawcy wydaje się w pełni uzasadnione publicznym charakterem służby pełnionej przez funkcjonariuszy SCS.

5. Karta zakresu obowiązków i uprawnień funkcjonariusza

Dokumentem mającym istotne znaczenie dla statusu funkcjonariusza jest karta zakresu obowiązków i uprawnień funkcjonariusza SCS zwana dalej „kartą zakresu”. Jej wzór został określony w załączniku do zarządzenia nr 28 Szefa KAS z dnia 20 sierpnia 2018 r. w sprawie karty zakresu obowiązków i uprawnień funkcjonariusza Służby Celno – Skarbowej. Dokument ten zawiera dane funkcjonariusza (imię, nazwisko, stanowisko służbowe, informacje o jednostce oraz komórce organizacyjnej) a także dane m.in. o głównych zadaniach realizowanych na stanowisku służbowym, zakresie odpowiedzialności, zakresie uprawnień do podejmowania decyzji i podpisywania pism oraz podporządkowaniu. Karta zakresu powinna być sporządzona

niezwłocznie, jednak nie później niż w terminie 14 dni roboczych od dnia zaistnienia istotnych zdarzeń związanych z karierą zawodową funkcjonariusza tj. przyjęcia kandydata do służby w SCS, przeniesienia funkcjonariusza innej służby do pełnienia służby w SCS, przywrócenia funkcjonariusza do służby w SCS, przeniesienia członka korpusu służby cywilnej do pełnienia służby w SCS a także w przypadku dokonania zmian uzasadniających konieczność wydania nowej karty.

Co istotne, funkcjonariusz nie może odmówić podpisania karty zakresu bądź zaskarżyć jej do sądu administracyjnego. Jest to bowiem dokument związany z podległością służbową, nie podlegający kognicji sądów administracyjnych. W przypadku, gdy funkcjonariusz nie zgadza się z treścią karty zakresu, może on jedynie zgłosić swoje uwagi w formie pisemnej. Natomiast odmowa podpisania karty zakresu może zostać zakwalifikowana przez kierownika jednostki organizacyjnej KAS jako brak woli funkcjonariusza przyjęcia na siebie zobowiązań i wykonywania zadań oraz skutkować odpowiedzialnością dyscyplinarną, a nawet zwolnieniem ze służby.

Karta zakresu przechowywana jest w aktach osobowych funkcjonariusza²⁸ i stanowi punkt odniesienia do oceny

sposobu realizacji przez niego obowiązków służbowych. W procesie sporządzania oceny okresowej funkcjonariusza, bezpośredni przełożony bierze bowiem pod uwagę realizację zadań na stanowisku służbowym wynikających z karty zakresu przy uwzględnieniu takich kryteriów jak terminowość, jakość i efektywność²⁹. Karta zakresu stanowi również dowód w postępowaniach dyscyplinarnych oraz sądowych. Przykładowo w wyroku z dnia 17 sierpnia 2017 r. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Poznaniu dokonał oceny ujętego w karcie zakresu obowiązku niezwłocznego powiadamiania przez funkcjonariusza komórki kadrowej o wszczętym przeciwko niemu postępowaniu karnym lub postępowaniu karnym skarbowym o przestępstwo skarbowe, uznając kartę zakresu za źródło obowiązku wiążące funkcjonariusza³⁰.

Ponadto karta zakresu miała w nieodległej przeszłości istotne znaczenie dla ustalenia uprawnień emerytalnych przysługujących funkcjonariuszom SCS stanowiąc dowód potwierdzający spełnienie przez funkcjonariusza warunku wykonywania przez 5 lat tzw. „zadań policyjnych” (szerzej na ten temat w rozdziale „Uprawnienia emerytalne funkcjonariuszy Służby Celno – Skarbowej”).

Andrzej Halicki

Przypisy

- 1 Słownik języka polskiego PWN, www.sjp.pwn.pl
- 2 Tj. Dz. U. z 2004 r., nr 156, poz. 1641 ze zm.
- 3 W swoim wystąpieniu nr RPO-426316-IX-913/02/WK z dnia 1 lipca 2003 r. Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił uwagę premiera na możliwe naruszenie art. 49 i art. 51 Konstytucji RP.
- 4 Tj. Dz. U. z 2016 r. poz. 1799 ze zm.
- 5 Rozdział 9 ustawy otrzymał tytuł „Obowiązki i prawa funkcjonariusza”.
- 6 Art. 125 a ust. 1 został dodany do ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej na mocy ustawy z dnia 15 stycznia 2015 r. o zmianie ustawy o Służbie Celnej, ustawy o urzędach i izbach skarbowych oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. poz. 211.
- 7 Ministerstwo Finansów, Warszawa 2011.
- 8 Tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 615 ze zm.
- 9 Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 7 kwietnia 2020 r. w sprawie legitymacji służbowych funkcjonariuszy Służby Celno-Skarbowej i osób zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych Krajowej Administracji Skarbowej, Dz. U. poz. 636.
- 10 Dz. U. poz. 2354.
- 11 Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o Krajowej Administracji Skarbowej oraz niektórych innych ustaw, druk sejmowy nr 2905, www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/druk.xsp?nr=2905.
- 12 Art. 69 ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej, tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 1080 ze zm.
- 13 Art. 64 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 171 ze zm.
- 14 Art. 82 ustawy z dnia 24 maja 2004 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu, tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 1136 ze zm.
- 15 Art. 141 ust. 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Służbie Ochrony Państwa, tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 66 ze zm.
- 16 Posiedzenie nr 384 Komisji Finansów Publicznych w dniu 6 listopada 2018 r. www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/biuletyn.xsp?sknr=FPB-384
- 17 Art. 17 pkt 2 ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. poz. 641.
- 18 Dz. Urz. UE L 186 z 11.07.2019, str. 105.
- 19 Funkcjonariusz w służbie przygotowawczej podlega jedynie okresowemu opiniowaniu służbowemu (art. 156 ust. 1).
- 20 Nie dotyczy to tych urzędów, których posiadanie funkcjonariusz zgłosił przed każdym rozpoczęciem służby zgodnie z obowiązującym go rozkładem czasu służby, podając równocześnie dane identyfikujące to urządzenie.
- 21 Art. 95b ust. 1, ust. 3 z dnia 19 marca 2004 r. Prawo celne, tj. Dz. U. z 2023 r. poz.
- 22 Art. 293 § 1, art. 294 § 1 pkt 1a ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa, tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 2383.
- 23 Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy, tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 1465.
- 24 Regulamin pracy i służby w Izbie Administracji Skarbowej w Łodzi.
- 25 Załącznik do zarządzenia Ministra Finansów z dnia 31 października 2023 r. zmieniającego zarządzenie w sprawie określenia kierunków działania i rozwoju Krajowej Administracji Skarbowej na lata 2021–2024 (Dz. Urz. Min. Fin. poz. 103).
- 26 Dokument otrzymano z IAS w Bydgoszczy w październiku 2018 r. w trybie z ustawy o inf. publ.
- 27 Na przykład w trakcie takich uroczystości jak m.in. święta państwowe, wręczenie sztandaru, składanie ślubowania.
- 28 § 3 pkt 4 rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 22 września 2017 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji przebiegu służby funkcjonariusza Służby Celno-Skarbowej, Dz. U. poz. 1827.
- 29 § 2 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 27 lutego 2018 r. w sprawie ocen okresowych i opinii służbowych funkcjonariuszy Służby Celno-Skarbowej, Dz. U. poz. 462.
- 30 Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 17 sierpnia 2017 r. sygn. akt II SA/Po 416/17, www.orzeczenia.nsa.gov.pl

